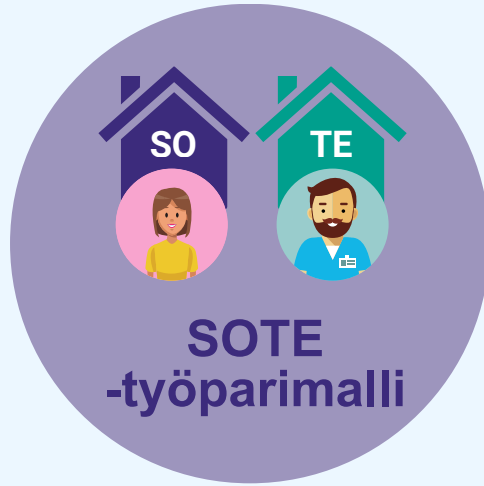

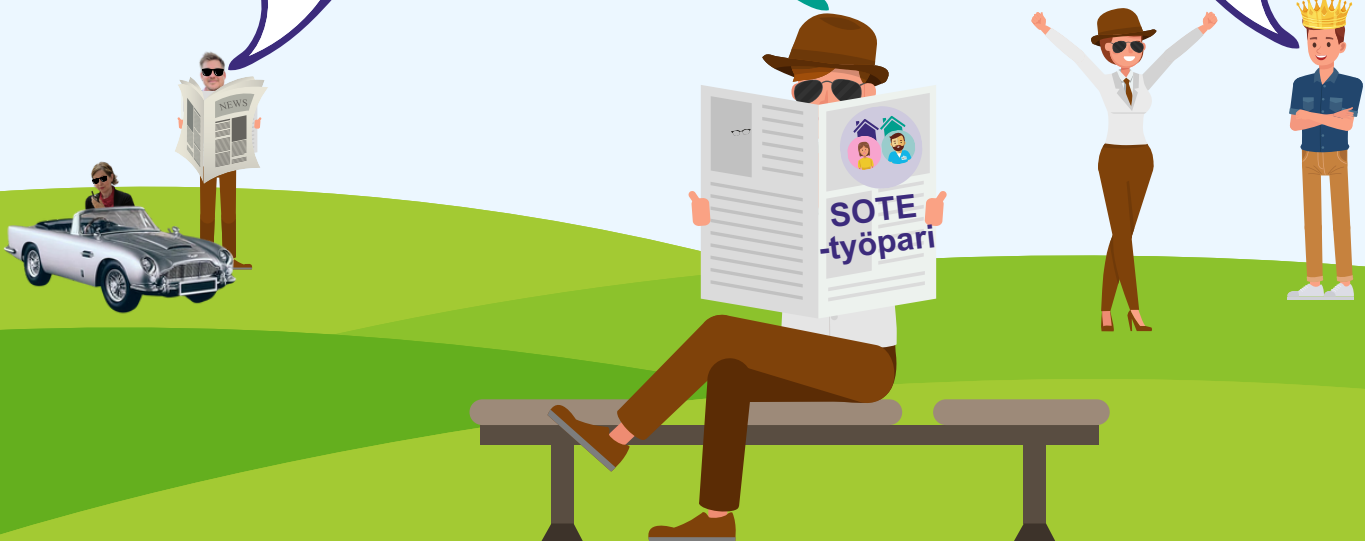
Miepään SOTE- työparityöskentelyn opas

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella

Palvelut tulee
yhteensovittaa,
mihin työparimalli on
ratkaisu

Tämän
oppaan avulla
jokainen meistä
osaa toimia
SOTE-työparina

Sain juuri oikeaan
aikaan minua
helpottavaa apua

Operaatio erittäin salainen

SOTE-työparioppaan sisältö

1. <u>Näin luet opasta- vinkkejä</u> 🌈	3
2. <u>Monialainen johtaminen</u>	4
3. <u>Mielenterveys- ja päihdepalvelut</u>	5
◦ 3.1. <u>Lakisääteiset palvelut</u>	5
◦ 3.2. <u>Sosiaalipalvelut</u>	6
◦ 3.3. <u>Terveyspalvelut</u>	6
◦ 3.4. <u>Työikäisten mielenterveys- ja päihdepalvelut</u>	7
◦ 3.5. <u>Miksi yhteensovittamme so ja te palveluita?</u>	8
4. <u>Mistä SOTE-työparimallissa on kyse?</u>	9
5. <u>Miten toimin SOTE-työparina?</u>	10
6. <u>Asiakasprosessi työparimallissa</u>	11
7. <u>Mistä SOTE-työparityöskentely alkaa</u>	12
◦ 7.1. <u>Pekan tarina alkaa</u>	12
◦ 7.2. <u>Tunnusmerkit</u>	13
◦ 7.3. <u>Hoidon tarpeen arvio - Palvelutarpeen arvio</u>	14
◦ 7.4. <u>Palaverityypit</u>	15
▪ <u>Yhteisvastaanotto</u>	16
▪ <u>Asiakkaan verkostopalaveri</u>	18
▪ <u>Palaverit ilman asiakasta</u>	22
8. <u>Monialainen kirjaaminen</u>	24
9. <u>Asiakkaan kohtaaminen</u>	25
▪ <u>Huomioitavaa nuorten aikuisten (18-29v.) kanssa</u>	27
10. <u>Yhteinen osaamispohja</u>	28
◦ 10.1. <u>Toipumisorientaatio</u>	29
◦ 10.2. <u>Muutosvaihemalli</u>	31
◦ 10.3. <u>Psykososiaalinen tuki</u>	33
▪ <u>Motivoiva haastattelu</u>	35
▪ <u>Ohjattu omahoito</u>	36
▪ <u>Systeeminen työote</u>	37
▪ <u>Yhdyspintayhteistyö</u>	38
▪ <u>Mihin SOTE-työparityöskentely päättyy?</u>	39
11. <u>Loppusanat</u>	40
12. <u>Lähteet</u>	41
Liite 1. <u>SOTE-työparin muutosvaihetietoinen työskentely</u>	42

Tekijät

SOTE-työpari agentit

Marika Lehtinen, työikäisten palvelujen johtaja

Tommi Väyrynen, päihde- ja mielenterveyspalvelujen johtaja

Katja Ristilehto, projektikoordinaattori

Hanna Asikainen, hankekoordinaattori

Milla Lumio, projektipäällikkö

Weronica Gröndahl, palvelumuotoilija

1. Näin luet opasta - vinkkejä

Opas tarjoaa käytännön työkaluja ja tietoa SOTE-työparityöskentelystä ja auttaa luomaan yhteisiä toimintatapoja Varhaan. Varhan perustason sosiaali- ja terveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluissa SOTE-työparimalli on valittu yhteiseksi toimintatavaksi.

Työparimalli on kirjattu Varhan strategiaan, toiminta- ja taloussuunnitelmaan sekä nostettu yhdeksi keskeiseksi kokonaisuudeksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan.

Opas on syntynyt Varhan asiantuntijoiden, sosiaali- ja terveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluiden johdon, esihenkilöiden, työntekijöiden ja Kestävän kasvun Varsinais-Suomi hankkeen monialaisen ”operaatio erittäin salaisen”-kehittämistyön tuloksena. Erityiskiitos oppaan sisällöistä kuuluu ammattilaisista koostuneelle agenttiverkostolle. Oppaan avulla on pyritty ratkomaan ammattilaisten arjessa nousseita käytännön pulmia. Oppaan tavoitteena on tukea käytännön asiakastyötä.

Oppaassa kerrotaan Pekka-asiakkaan ja SOTE-työpari Soilin ja Santun yhteinen tarina. Oppaassa kuvataan, mistä SOTE-työparityöskentelyssä on kyse, mihin työskentely perustuu ja miten työskennellään yhteisen sote-asiakasprosessin mukaisesti.

Oppaan painopiste on yhteisessä osaamisessa, jonka avulla luodaan yhteinen SOTE-työparityöskentelyn teoreettinen viitekehys, ymmärrys, kieli ja tahtotila. Opas sisältää reunaehdot ja toisaalta mahdollisuudet SOTE-työparityöskentelylle, joita ammattilaiset soveltavat kunkin asiakkaan tarpeiden mukaan.

Ohjeet oppaan käyttöön

- Oppaassa on vinkkejä, jotka on merkittynä propellihatulla

- Oppaassa on linkkejä verkkosivuille

- Oppaassa on linkkejä organisaation sisäiseen intranettiin

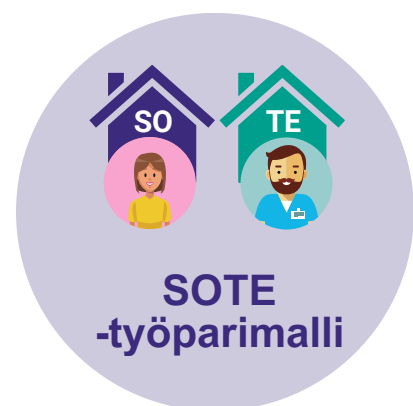
- Pekka asiakkaamme on lupautunut kertomaan tarinansa meille

- Santtu sairaanhoitaja työskentelee yhdessä Soili sosiaaliohjaajan kanssa SOTE-työparina auttaakseen Pekkaa

- Oppaassa saattaa vilistä myös erittäin salaisia agentteja

Käytetyt lyhenteet oppaassa

- SO = sosiaalihuolto
- TE = terveydenhuolto
- SOTE = sosiaali- ja terveydenhuolto
- Varha = Varsinais-Suomen hyvinvointialue
- Miepä = Sote mielenterveys- ja päihdepalvelut
- Työparimalli = SOTE-työparimalli

- HTA = hoidon tarpeen arvio
- PTA = palvelutarpeen arvio
- ATJ = asiakastietojärjestelmä
- PTJ = potilastietojärjestelmä
- PTH = perusterveydenhuolto
- ESH = erikoissairaanhoito

2. Monialainen johtaminen

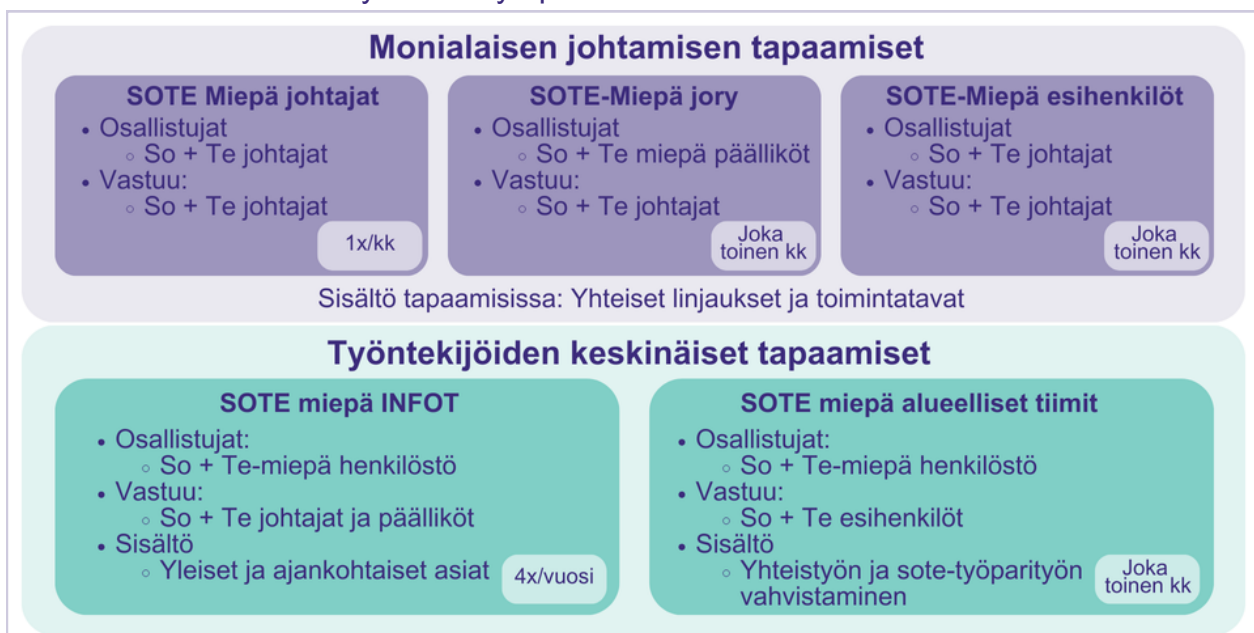
Varhan miepä-palvelut ovat organisaatiossa erillään, mutta ne yhteensovitetaan toiminnallisesti. Lakisääteiset miepä-palvelut tulee sovittaa yhteen asiakkaan tuen tarpeen mukaisesti. Miepä asiakas on aina meidän yhteinen asiakas, mikäli hänen tuen tarpeensa sitä edellyttävät. Varhan monialaisen työskentelyn periaatteet nostavat asiakkaan ja hänen kanssaan tehtävän yhteistyön keskiöön (kuva 1).

Monialaisen yhteensovittavan johtamisen keinoin tuemme organisaatiomme monialaista yhteistyötä. Rakenteissa olevat johtamisen, alueellisten tiimien ja työntekijöiden kokoontumiset luovat raamin yhteistyöllemme (kuva 2). SOTE-työparimalli on Varhan tapa tehdä monialaista yhteistyötä, joka on osa meidän jokaisen työtä. SOTE-työparimalli tukee ja mahdollistaa asiakkaillemme paremmat palvelut.

Kuva 1. Varhan monialaisen työskentelyn periaatteet

Kuva 2. Varhan So ja Te miepän tapaamiset johtamisessa ja työntekijöillä

3. Mielensterveys- ja päihdepalvelut

3.1 Lakisääteiset palvelut

Lainsäädäntö selkeyttää sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä ja roolia. Mielensterveys- ja päihdepalvelut ovat sosiaali- ja terveyspalveluita.

Sosiaalihuoltolaki määrittelee sosiaalihuoltoa

- annetaan palveluita
- työskentelee sosiaalihuollon ammattihenkilöt

Terveydenhuoltolaki määrittelee terveydenhuoltoa

- annetaan hoitoa
- työskentelee terveydenhuollon ammattihenkilöt

Lainsäädännön tarkoituksena

- selkeyttää sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä
- vahvistaa niiden yhteensovittamista

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tulee yhteensovittaa mielensterveys- ja päihdepalveluissa asiakkaan tarpeiden mukaan.

Sosiaalihuoltolain säännöksiä on sovellettava tuen tarpeita vastaavien palvelujen antamisessa. Terveydenhuoltolain säännöksiä on sovellettava lääketieteellisen tarpeen mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon antamisessa. Valittavan lainsäädännön ja menettelytavat ratkaisee palvelun sisältö, ei se miten palvelu on hallinnollisesti organisoitu. (kuva 3.)

SO vai TE vai SOTE mielensterveys- ja päihdepalveluissa

SO Sosiaalihuolto

- SO-interventiot ovat yksilön, perheen tai yhteisön
 - toimintakyvyn edistämistä
 - sosiaalisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä
 - osallisuuden edistämistä
 - elämäntilanteen ja ongelmien selvittämistä

TE Terveydenhuolto

- TE-interventiot ovat
 - hoitoa tai lääkinällistä kuntoutusta toimintakyvyn ja suoriutumisen tukemiseksi

SOTE

- Sekä SO että TE tehtäviin voi sisältyä toimia, jotka **soveltuvat molempien alojen käyttöön**
- **Yhteistyötä ja työnjakoa olisi mahdollista sopia alueellisesti**
 - menetelmät, joilla lisätään motivaatiota tai sosiaalisia ja arjen taitoja esimerkiksi ohjattu omahoito

Lainsäädäntö velvoittaa SO+TE palveluiden yhteensovittamista

Kuva 3. SO vai TE vai SOTE mielensterveys- ja päihdepalveluissa

3.2 Sosiaalipalvelut

Yleispalveluita ovat

- lapsiperheiden palvelut
- perheoikeudelliset palvelut
- työikäisten palvelut ja
- iäkkäiden palvelut.

Niiden tavoitteena on ehkäistä sosiaalisia ongelmia ja tarjota varhaista tukea.

Erityispalveluita ovat

- lastensuojelu
- päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut ja
- vammaispalvelut.

Näissä keskitytään sosiaalisten ongelmien vähentämiseen ja poistamiseen tarjoamalla kohdennettua ja intensiivistä tukea, kun yleispalvelut eivät riitä.

§ Sosiaalihuoltolaki

Pykälät: 24, 24 a, 24 b, 25 ja 25 a.

Sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut perustuvat seuraaviin pykäliin:

- **Yleiset palvelut** (24 § ja 25 §) keskittyvät ehkäisyyn ja varhaiseen tukeen työikäisille.
- **Mielenterveystyön palvelut** (25 a §) on suunnattu psyykkisen toimintakyvyn heikkenemästä johtuvaan tuen tarpeeseen.
- **Erityispalvelut** (24 a § ja 24 b §) kohdistuvat päihteiden ongelmakäyttöön ja riippuvuuskäyttäytymiseen, mukaan lukien päiväkeskuspalvelut.

Hyvinvointialueen tulee tarjota mielenterveystyön palveluna ja päihde- ja riippuvuustyön erityisinä palveluina ainakin

- sosiaalista kuntoutusta
- sosiaaliohjausta
- sosiaalityötä ja
- asumispalveluita (tilapäinen-, tuettu-, yhteisöllinen-, tai ympärivuorokautinen asuminen) kohdennetusti.

Asiakkaalle voidaan tarjota myös muita lain mukaisia, hänen tarpeisiinsa soveltuvia kohdennettuja tai yleisiä lakisääteisiä palveluita.

3.3 Terveyspalvelut

Perusterveydenhuollon palveluita ovat

- äitiys- ja lastenneuvola
- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
- lääkinnällinen kuntoutus (mm. fysio- ja toimintaterapia, kotikuntoutus)
- avosairaanhoidon vastaanottotoiminta (yleislääketiede)
- suun terveydenhuolto
- perustason mielenterveys- ja päihdehoito ja kuntoutus.

Erikoissairaanhoidon palveluita ovat

- eri erikoisalojen tutkimukset ja hoito.

Palveluihin pääsy hoidonporrastuksen kautta tietyin kriteerein ja edellyttää yleensä lähetettä. Pth ja esh muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.

Pth:n palvelut ovat ensisijaisia ja esh:n palveluita käytetään tarkoituksenmukaisissa tilanteissa.

§ Terveyspalvelulaki

Pykälät: 27, 28 ja 28 a.

Terveyspalvelun mielenterveys- ja päihdepalvelut perustuvat seuraaviin pykäliin:

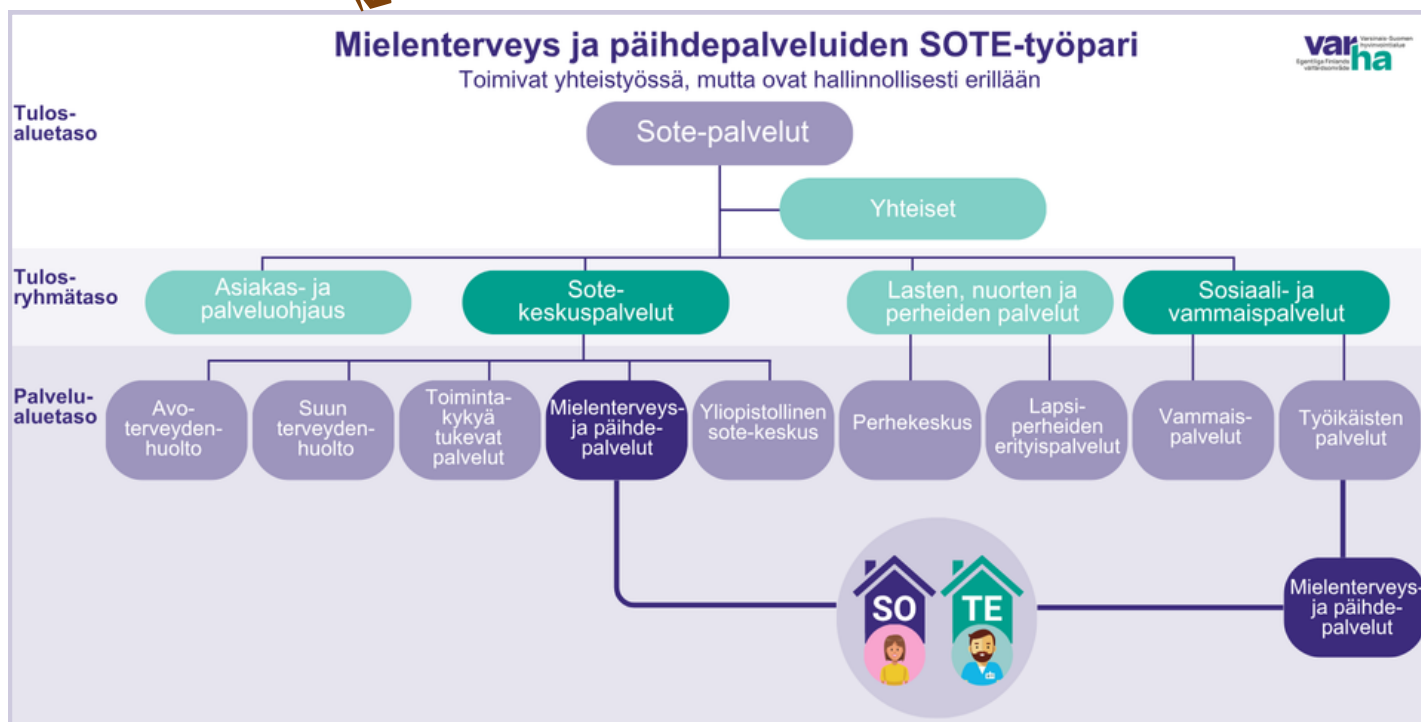
- Mielenterveyden hoitoon liittyvät palvelut ja hoito (27 §)
- Päihde- ja riippuvuushoidon osa-alueet (28 §)
- Opioidiriippuvuuden vieroitus- ja korvaushoidon määrittäminen (28 a §)
- Mielenterveyttä suojaaviin ja sitä vaarantaviin tekijöihin liittyvä ohjaus ja neuvonta sekä tarpeenmukainen yksilön, perheen ja läheisten psykososiaalinen tuki ja sen yhteensovitus (27 §)
- Hoidon näkökulmasta on velvoite järjestää mielenterveyden häiriöiden ehkäiseminen, tutkimus, hoito, kuntoutus sekä lääkinnällinen kuntoutus monimuotoisina palveluina (27 §)
- Päihde- ja riippuvuushoitoa tarjotaan edellä mainitun kuvauksen tavalla (28 §)
- Päihde- ja riippuvuushoitoa saavalle on turvattava hänen tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus (28 §)
- Päihde- ja riippuvuushoitoa on toteutettava myös pth:n ja esh:n yhteistyönä
- Hoidon tarkoituksenmukainen jatkuvuus on turvattava, kun asiakas siirtyy hoitoyksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitos- tai asumispalveluihin (28 §).

3.4 Työikäisten mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalveluita tuotetaan Varhan organisaatiossa sekä terveyden- että sosiaalihuollon palveluissa (kuva 4).

Mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä Työikäisten palvelut tuottavat sote-palveluissa:

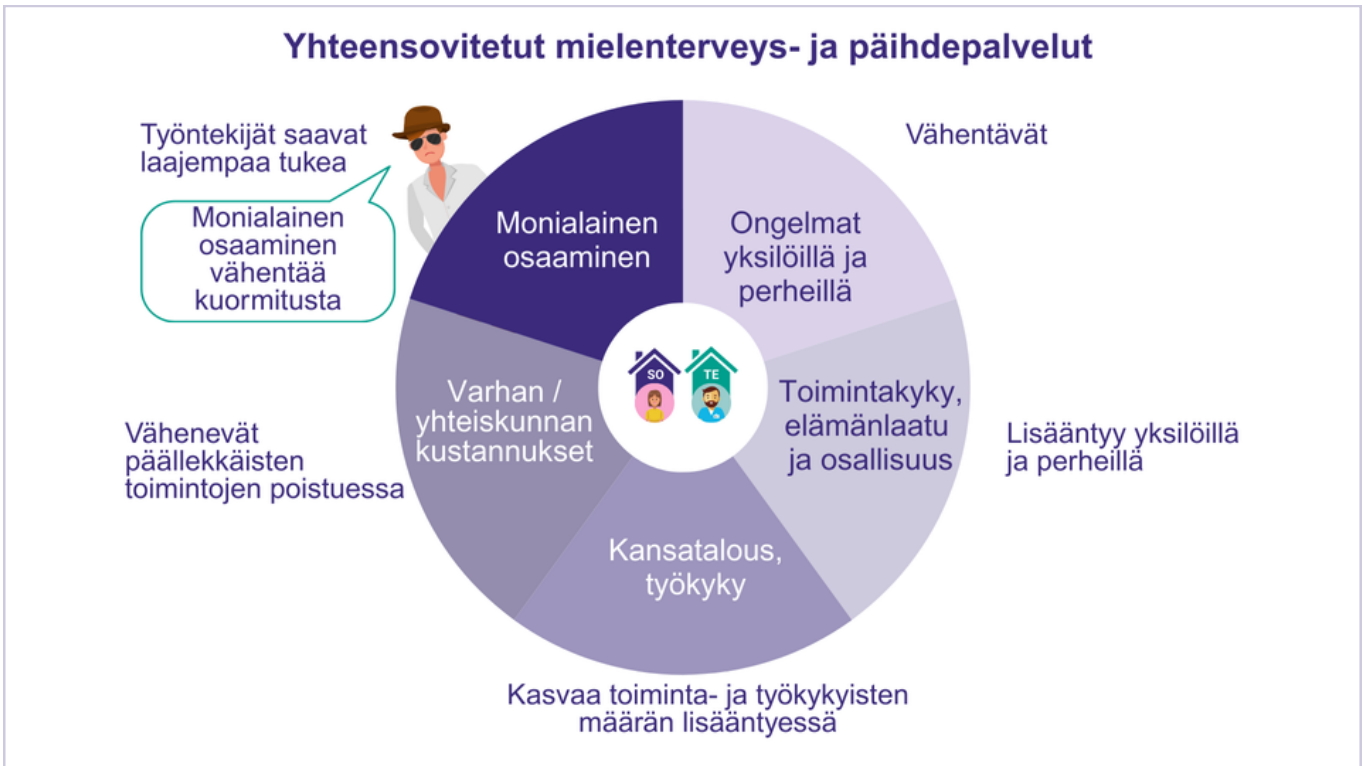
- **Hoito:** mielenterveys, päihde- ja riippuvuus
- **Palvelu:** mielenterveys- ja päihde- ja riippuvuus sekä päiväkeskus päihdetyön erityiset palvelut

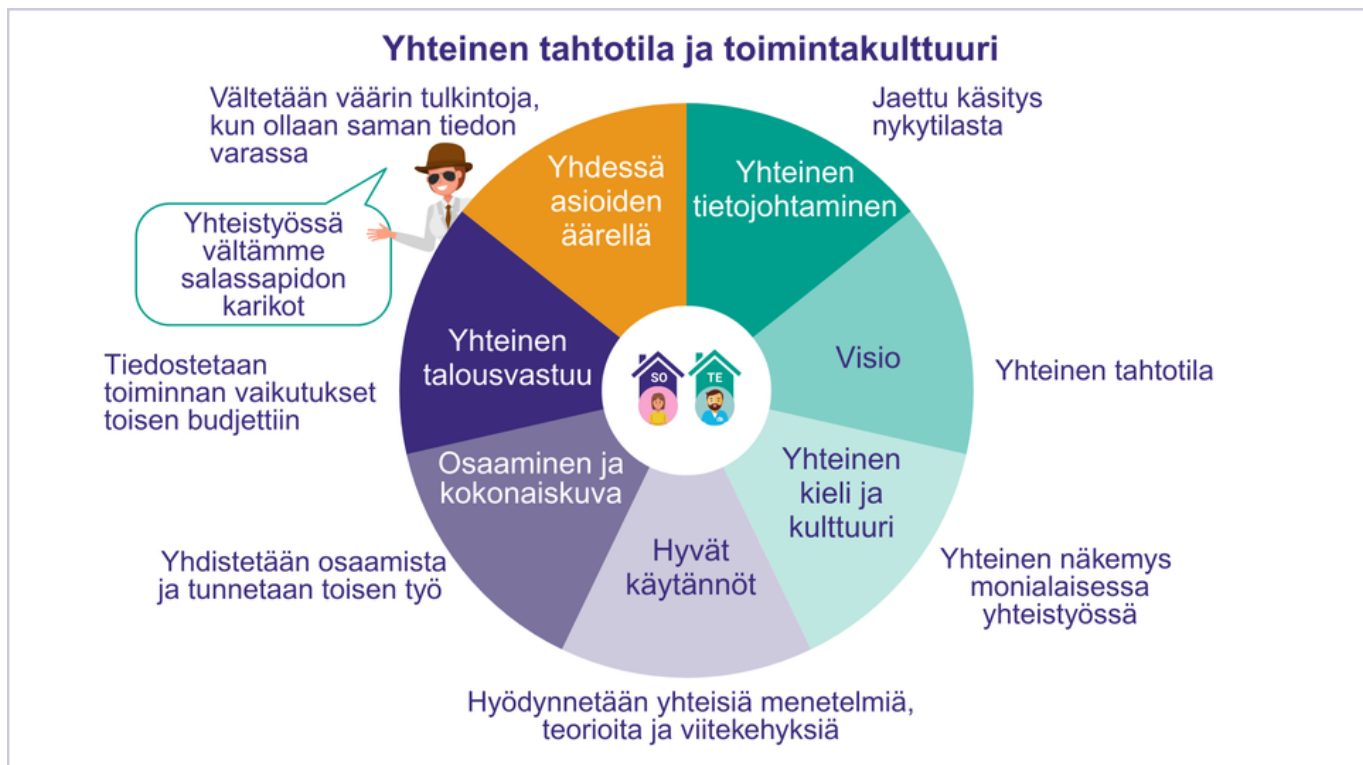
Kuva 4. Mielenterveys- ja päihdepalveluita tuotetaan Varhan organisaatiossa sekä terveyden- että sosiaalihuollon palveluissa

3.5 Miksi yhteensovittamme SO ja TE palveluita?

Ydintavoitteena on nostaa asiakas ja hänen elämänsä arjen työskentelyn keskiöön. Käytännössä se tapahtuu lisäämällä asiakaslähtöisyyttä, työntekijöiden monialaista osaamista ja helpottamalla yhteistyön tekemistä sekä karsimalla tarpeettomia ja päällekkäisiä prosesseja / työvaiheita. Näin toimimalla saadaan aikaan säästöjä ja vahvistamme sosiaali- ja terveydenhuollon miepä-palveluissa asioivien asiakkaiden kokonaisvaltaista avunsaantia. (kuva 5 ja 6.)

Kuva 5. Yhteensovitetut mielenterveys- ja päihdepalvelut parantavat toimintaa

Kuva 6. Yhteinen tahtotila ja toimintakulttuuri tukevat mielenterveys- ja päihdepalveluita

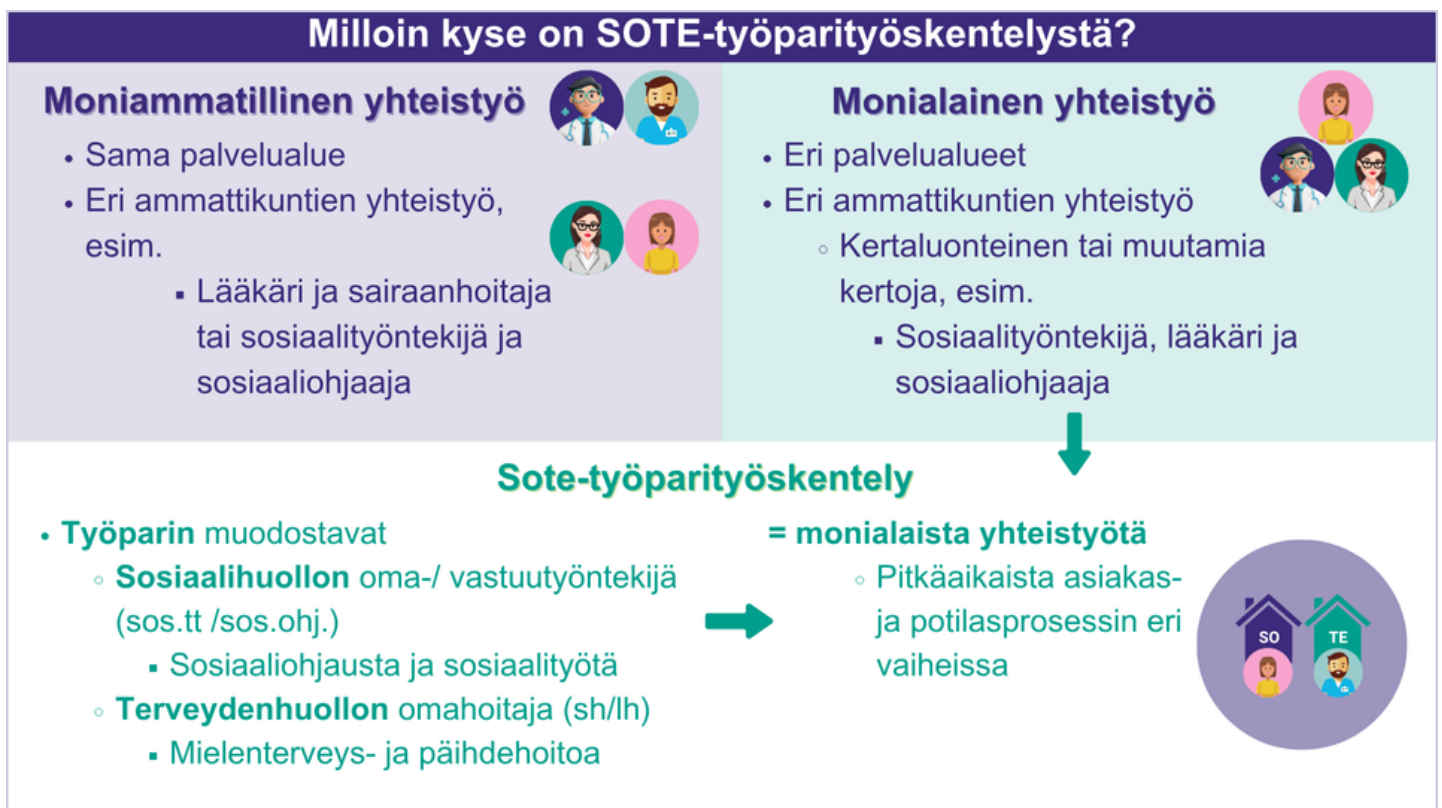

4. Mistä SOTE-työparimallissa on kyse?

SOTE-työparimalli on monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten välillä silloin, kun asiakkaalla on tarve mielő-palveluiden yhteensovittamiseen ja tarve on pitkäaikaista.

SOTE-työparimalli yhdistää organisaatiossa erillään toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset Varhan mielenterveys- ja päihdetyön asiantuntijoiksi. SOTE-työparilla on sovittu yhteinen tapa tehdä yhteistyötä toisiaan kannustaen, tukien ja osaamista täydentäen.

SOTE-työparimallissa kyse on lainsäädännön velvoittamasta yhteistyöstä. SOTE-työparimallissa kaksi ammattilaista työskentelee yhteistyössä asiakkaan asiakasprosessin mukaisesti. Prosessissa asiakas, hänen tuen ja palveluiden tarve ovat keskiössä. SOTE-työpari valitsee palveluita ja interventioita sekä säätelee tukea ja yhteistyötä asiakkaan sen hetkisten tarpeiden mukaan. (kuva 7.)

Kuva 7. Moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön sekä työparityöskentelyn ominaisuudet

Asiakkaan tarpeet määrittelevät sen verkoston, jonka kanssa yhteistyötä tehdään

Työparityöskentely on kaikkien perustyytä, kun asiakkaan tuen tarve sitä vaatii

5. Miten toimin SOTE-työparina

Toimiva monialainen työparityöskentely heijastuu suoraan asiakkaalle tuoden turvaa ja se mahdollistaa kokonaisvaltaisen avun tarjoamisen. Työparityöskentelyn keskiössä on “yhteinen asiakas” -ajattelu, jossa asiakas ei ole sinun tai minun, vaan meidän yhteinen.

SOTE-työpari on tietoinen, että heidän keskinäinen vuorovaikutus ja yhteistyö peilautuu asiakkaan kanssa luotuun työskentelysuhteeseen. Työntekijöiden välinen yhteistyösuhde toimii mallina asiakkaalle. Muutostyöskentelyssä voimme edellyttää asiakkaalta vain sitä, mitä itse vuorovaikutussuhteessa toteutamme. Tämän takia työntekijöiden välinen toimiva yhteistyösuhde on yhtä tärkeä kuin suhde asiakkaaseen.

Unelmien työpari on samalla levelillä

Jaan samat ammattieettiset arvot - hyväksyvä, toista arvostava ja motivoitunut sekä avarakatseinen, myönteinen, läsnäoleva ja inhimillinen

Tuon myös aina osuuteni kaffesta ja pullasta

He vaikuttavat olevan tiimipelaajia ja luottavat toisiinsa. He tukevat työparia ja ottavat apua vastaan sekä hoitavat omat työnsä ja sovitut asiat.

He jakavat tietoa ja osaamista.

Minäkin haluan tehdä yhteistyötä ja olen aidosti kiinnostunut, täsmällinen, mutta joustava. Olen luotettava sekä empaattinen ja osaan kuunnella.

Lisäksi olen huumorintajuinen ja mikä tahansa pulla käy minulle

Työpari antaa tilaa toisten näkökulmille, jolloin toinen tuntee olonsa kuulluksi. He kommunikoivat avoimesti ja heillä on tilanteiden lukutaitoa.

Vaikuttaa kyllä unelmien työparilta

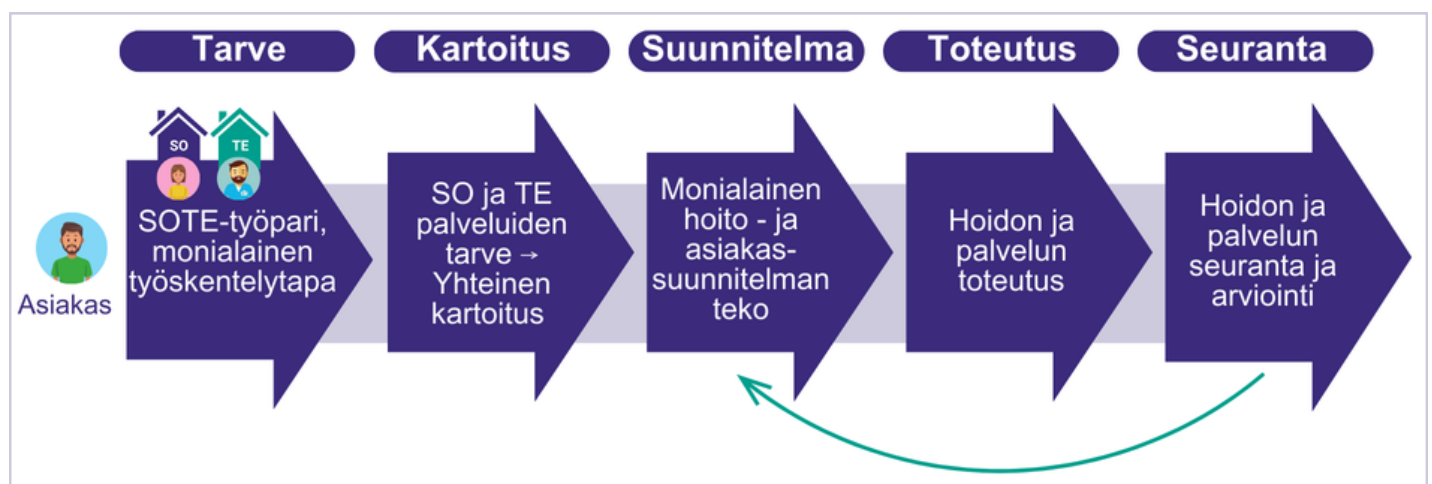
6. Asiakasprosessi työparimallissa

SOTE-työparimalli yhdistää asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden asiakas- ja hoitoprosessit yhtenäiseksi sote-yhteiseksi asiakasprosessiksi, jota toteutetaan asiakkaan tuen, palveluiden ja hoidon tarpeen perusteella. SOTE-työparimalli on yhteinen toimintatapa, joka on toteutettavissa olemassa olevilla resursseilla.

Tavoitteena on saada tarpeelliset palvelut yhden oven –periaatteella. SOTE-työparimalli alkaa asiakkaan tuen tarpeesta yhteisen monialaisen hoito- ja palvelutarpeen arvioinnin (HTA ja PTA) avulla ja etenee monialaisen suunnitelman kautta hoidon ja palvelun toteutukseen, seurantaan ja arviointiin. (kuva 8.) Tavoitteena on, että asiakkaan rinnalla kulkevat samat, tutut ammattilaiset eli SOTE-työpari, palvelupolun eri vaiheissa.

Oppaassa prosessi kulkee läpi Pekan tarinan. SOTE-työparina Pekalle toimivat Soili ja Santtu, jotka esiteltä kuvassa 9.

Kuva 8. Asiakasprosessin vaiheet

Soili on 43-vuotias sosiaaliohjaaja.

Hänellä on pitkä kokemus sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdetyöstä. Hänen erityisosaamisensa on hyvät yhteistyötaidot ja muutosvaihetietoinen työskentely. Asiakkaiden mukaan hän on hyvin äidillinen ja lämmin.

Santtu on 29-vuotias sairaanhoitaja.

Hän on tehnyt töitä ulkomailla ja ammentanut sieltä laajaa osaamistaan päihde- ja mielenterveyshoidosta. Hän hallitsee ajankohtaisen tiedon ja on kouluttautunut erilaisiin psykososiaalisiin hoitomenetelmiin. Asiakkaiden mukaan Santtu on kannustava ja asiantunteva.

Kuva 9. Sosiaaliohjaaja Soilin ja sairaanhoitaja Santun esittely

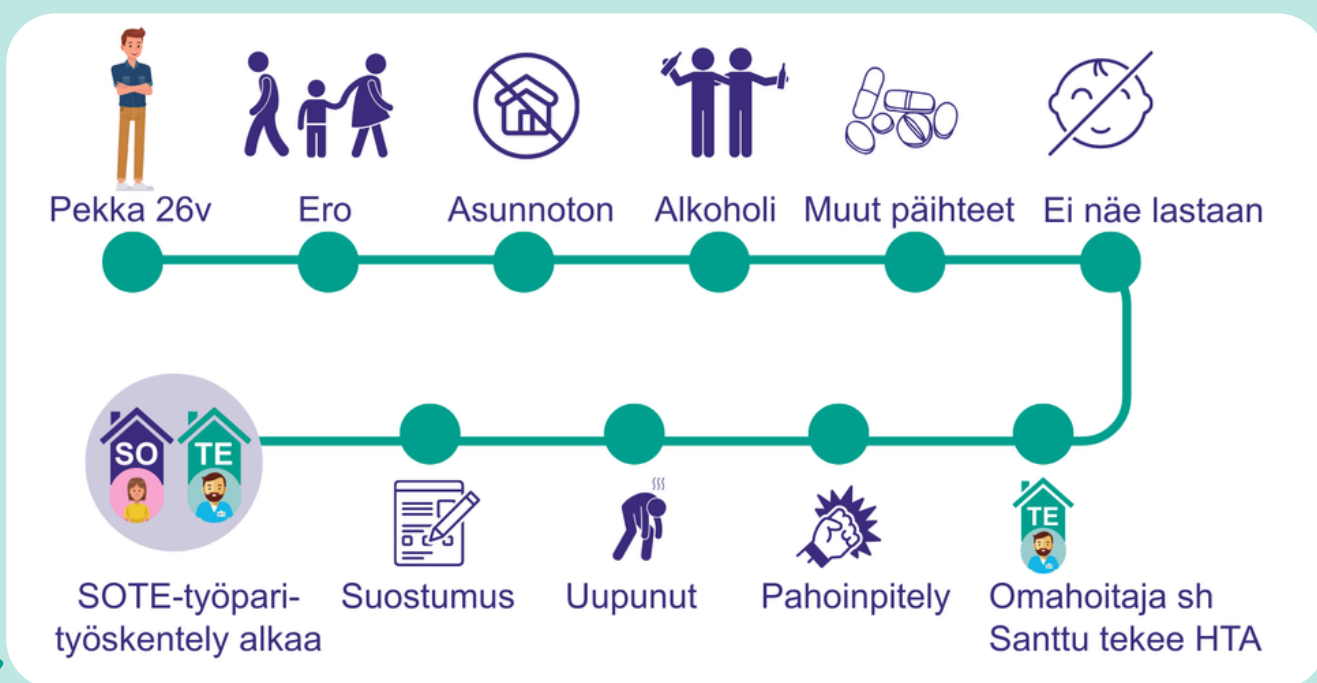
7. Mistä SOTE-työparityöskentely alkaa

7.1. Pekan tarina alkaa

Pekka 26v. on lastensuojelusta ohjautunut terveydenhuollon miepä-palveluihin. Pekan elämä kriisiytyi, kun avoliitto päättyi eroon. Ero tuli yllätyksenä ja sen käsittely tuntui mahdottomalta. Hän ajautui asunnottomaksi ja oleskeli päihteitä käyttävien kavereidensa luona. Kavereiden nurkissa hän turvautui alkoholiin ja käyttö laajeni muihin päihteisiin. Lapsi jäi erossa äidilleen, eikä Pekka ole eron jälkeen nähnyt lastaan vointinsa takia.

Sairaanhoitaja Santtu on Pekan omahoitajana luonut Pekkaan hyvän hoitosuhteen. Hän on nyt kokenut työskentelyn Pekan kanssa haasteelliseksi, koska Pekka on jättänyt tulematta tapaamisiin tai jos on tullut, hän on ollut päihtynyt tai psyykkisesti huonossa kunnossa. Pekalla ei ole asuntoa, raha-asiat on solmussa ja suhteet läheisiin ovat katkenneet. (kuva 10.)

Kuva 10. Pekan tarina ennen SOTE-työparityöskentelyä

Pekka kertoi viimekertaisessa tapaamisessa joutuneensa pahoinpidellyksi ja olevansa uupunut. Santtu kertoi Varhan SOTE-työparimallista ja ehdotti Pekalle lisäksi sosiaalityön apua. Pekka epäili mitä apua se voisi tarjota, koska lastensuojelu on jo mukana. Santtu kertoi, että päihde- ja riippuvuustyön erityispalveluista voidaan arvioida Pekan tuen ja palveluiden tarve. (kuva 10.)

Lastensuojelu keskittyy lapseen ja vanhemmuuden tukemiseen. Pekka antoi suostumuksen tietojen vaihtoon. Santtu oli yhteydessä lastensuojelun sosiaalityöntekijään, joka vei asian mielenterveys- ja päihdetyöhön palvelutarpeen arvioimiseksi.

Suostumus tietojen vaihtoon on määräaikainen ja sen voimassaolo kannattaa asettaa esim. seuraavaan verkostopalaveriin asti. Suostumuslomake skannataan ja tallennetaan liitteinä so ja te tietojärjestelmiin asiakkaan tietoihin.

Suostumuslomake tietojen vaihtoon:

- [Suostumus henkilötietojen vaihtoon ja käsittelyyn](#)
- [Yhteiset lomakkeet](#)

7.2. Tunnusmerkit

Asiakkaan kanssa työskennellessä oleellista on tunnistaa milloin asiakas tarvitsee laajempaa tukea kuin mitä omaan työrooliin kuuluu. Tunnusmerkit auttavat SOTE-työparityöskentelystä hyötyvien asiakkaiden tunnistamisessa (kuva 11). Lisäksi miepä-asiakkaiden kohdalla on määriteltävissä miepä-osaamista vaativia elämänhallintaan liittyviä osa-alueita, joiden tuen tarpeeseen vastataan sosiaali- ja terveydenhuollon miepä palveluissa (kuva 12). Kaikkien kannalta järkevää on, että asiakkaan kokonaistilanne selvitetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin asiakkaan ei tarvitse kertoa asioitaan moneen kertaan, vältymme turhalta ajankäytöltä ja päällekkäiseltä työltä.

Sosiaalihuollossa
terveydenhuollon palveluiden tarve:

- terveysongelmat, arjessa selviytymisen haasteet, toiminta- ja työkyvynpuute tai kuntoutustarve

Terveydenhuollossa
sosiaalihuollon palveluiden tarve:

- huoli arjen hallinnasta, kotona pärjäämisestä, perheen tilanteesta tai taloudellisesta tilanteesta

Yleisiä tunnusmerkkejä voivat olla

Paljon yhteydenottoja tai käyntejä	Toistuvat peruuttamattomat ajat	Hoidon- tai palveluiden keskeytykset
Huono sitoutuminen	Ei kykene hakemaan apua	Ei näe avun tarvetta muun sairauden vuoksi
Akutisoitunut tai kriisitilanne	Jumiutunut tilanne	SOTE-interventiot ei yksin onnistu
Usea yhtäaikainen tuen tarve	Psykiatrinen pitkäaikaissairaus ei hoitotasapainossa tai hoitokontaktia ei ole	Päihde- ja/tai riippuvuus-käyttäytymistä

"Minusta tuntuu, että nyt kaipaisin sosiaaliohjaaja Soilin tukea tähän asiaan"

Kaikki lähtee siitä kun työntekijälle tulee sellainen olo, ettei hän pärjää yksin.

Kuva 11. SOTE-työparityöskentelystä hyötyvien asiakkaiden tunnusmerkkejä

Miepä asiakkaan elämänhallintaan liittyviä haasteita:

1. Asumisen haasteet:
asumisen vaarantuminen, häätö, puutteelliset olosuhteet, asunnottomuus, hamstraus

2. Monialaiset etuusasiat:
pitkittynyt työttömyys, toistuvat sairaslomat, eläkeselvittelyt

3. Taloudelliset haasteet:
asioiden hoitamattomuus, hallitsematon rahankäyttö, velkaongelma, edunvalvonta-prosessit, etuuksien hakemisen haasteet

4. Ihmissuhteiden haasteet:
sosiaalinen verkosto puuttuu, eristäytyminen, läheisten huoli, alaikäiset lapset tai muut huollettavat

5. Alakulttuurin haasteet:
käytöshäiriöt, turvattomuus, hyväksikäyttö, väkivalta, tapaturmat, rikokset, rikos-seuraamukset, ihmiskauppa, prostituutio

6. Terveiden haasteet:
kokemus terveydestä heikko, monimutkainen terveydenhuollon kokonaisuus, lääkityksen laiminlyönti, puuttuva diagnostiikka (kehitysvamma, nepsy), seksuaaliterveys, itsetuhoisuus, puutteellinen hygienia

Kuva 12. Elämänhallintaan liittyviä haasteita

7.3. Hoidon tarpeen arvio (HTA) - Palvelutarpeen arvio (PTA)

Terveydenhuollon hoitoprosessi alkaa hoidon tarpeen arvioinnista (HTA) (kuva 13), jonka tekee sairaanhoitaja / terveydenhoitaja. Sosiaalihuollon asiakasprosessi alkaa ilmoituksen tai yhteydenoton perusteella tehtävällä palvelutarpeenarvioinnilla (PTA) (kuva 14), jonka tekee sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Kuva 13. Miten SOTE-työparityöskentely alkaa terveydenhuollosta [Intranet](#)

Kuva 14. Miten SOTE-työparityöskentely alkaa sosiaalihuollosta [Intranet](#)

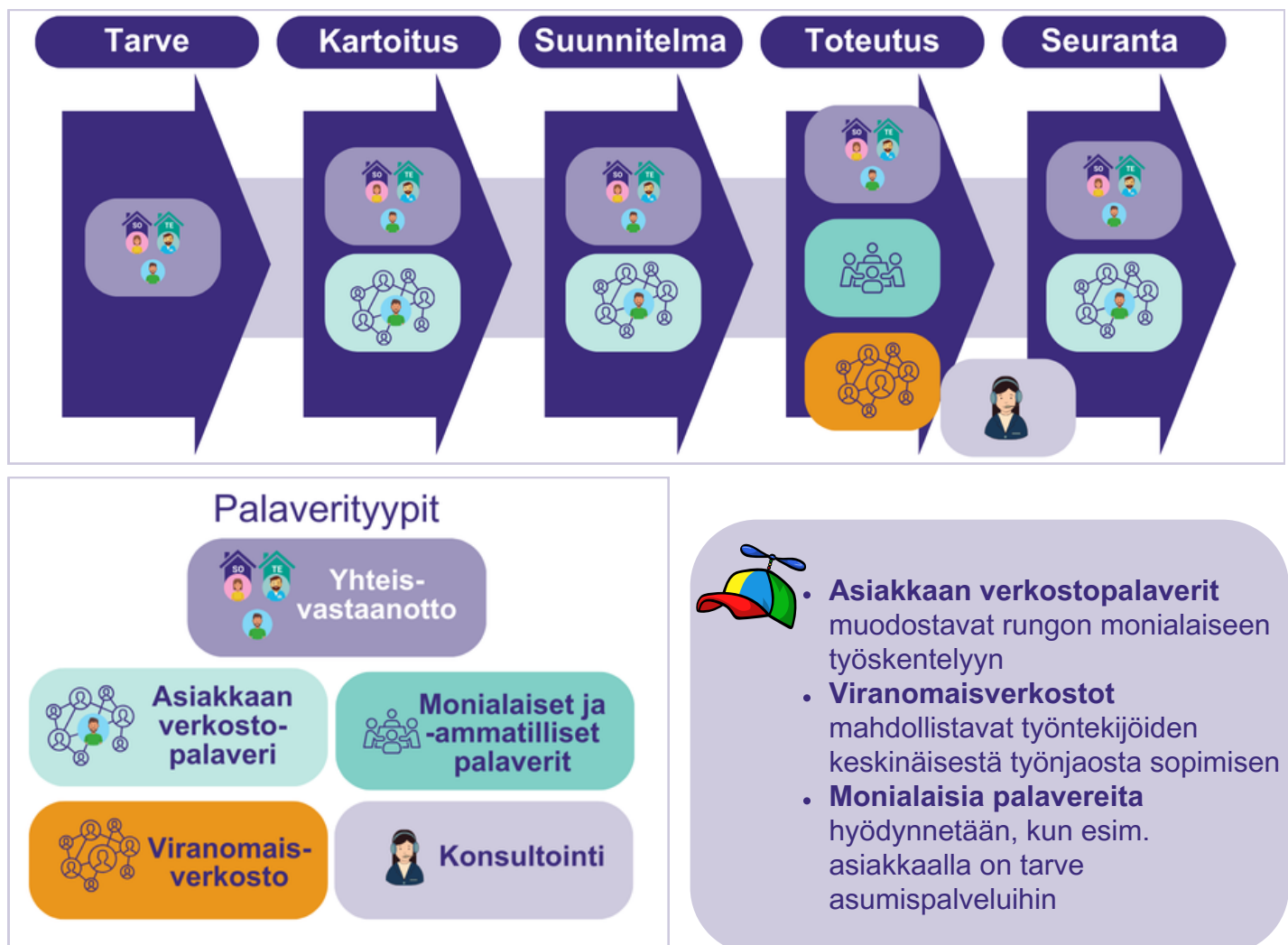
7.4. Palaverityypit

Asiakasprosessissa ydin muodostuu monialaisesta asiakaskohtaisesta verkostopalaverista. Verkostopalaveria tukevat SOTE-työparin yhteisvastaanotot, palvelualueiden omat moniammatilliset ja yhteiset monialaiset palaverit (kuva 15) sekä ilman asiakasta toteutettavat palaverit. Asiakas ja hänen tuen tarpeensa ovat prosessin keskiössä.

**Pekan
tarina
jatkuu**

Kolmen päivän kuluttua mievän sosiaalityöstä ehdotetaan sähköpostitse sairaanhoitaja Santulle yhteisvastaanottoa Pekan asioissa. Yhteinen aika järjestyy viikon päähän, jolloin Pekalla on jo varattuna aika Santulle.

Kuva 15. Palaverityyppien käyttö monialaisessa työskentelyssä

Yhteisvastaanotto

Yhteisvastaanotto tarkoittaa SOTE-työparin ja asiakkaan yhteistä tapaamista (kuva 16). SOTE-työparin osapuolet työskentelevät asiakkaan kanssa itsenäisesti ja tapaavat asiakasta yhdessä tilanteen ja tarpeen mukaan.

Pekan tarina jatkuu

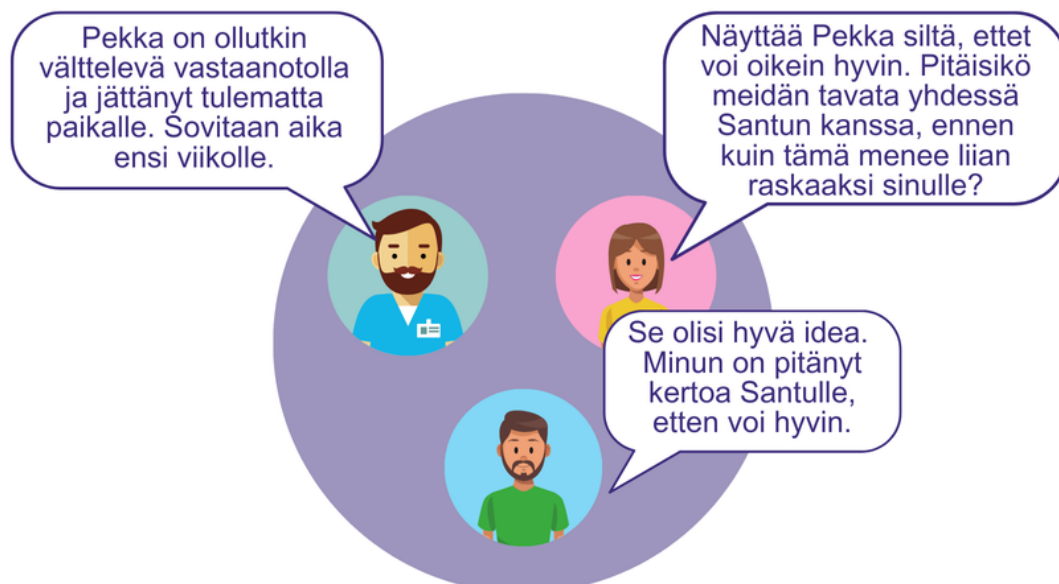
Yhteisvastaanotolla sosiaalityöntekijä Sirkku ja sosiaaliohjaaja Soili tapaavat Pekan, joka on tullut paikalle Santun muistutettua häntä tekstiviestillä. Pekkaa hävettää ja hän on jännittänyt uusien ihmisten vuoksi, joten Santtu auttaa häntä käymällä Pekan ajankohtaisen tilanteen läpi. Omalääkäri Tiina ei päässyt mukaan, mutta osallistuu jatkossa mielellään verkostopalaveriin. Sirkku kertoo Pekalle palvelutarpeen arvioinnista ja heidän rooleistaan, jossa Sirkku on vastuutyöntekijä ja Soili on ns. lähityöntekijänä Santun SOTE-työpari.

Pekka kertoo, että hänen on vaikea luottaa uusiin ihmisiin ja toivoo Santun olevan mukana seuraavalla kerralla, kun hän tapaa Soilin. Seuraava yhteisvastaanotto sovitaan viikon päähän. Pekka toivoo, ettei hänen tarvitse kertoa asioita moneen kertaan, joten Soili ja Santtu keskusteleivat Pekan tilanteesta puhelimitse ennen seuraavaa tapaamista. Kahden kuukauden päähän sovitaan verkostopalaveri, jossa arvioinnissa esiin tulleet asiat käydään läpi ja tehdään yhteistä suunnitelmaa. Santtu informoi asiasta omalääkäriä.

Yhteisvastaanotto

- **Milloin?**
 - Tarve keskustella yhdessä esim. tilanteen kartoitus, kriisitilanne, tarve tilanteen pysäyttämiseen, yhteisen suunnitelman uudelleen suuntaaminen, tiedonvaihto
- **Missä?**
 - Toimistolla, vastaanotolla tai muissa toimitiloissa
 - Kotikäynnillä
 - Asiakkaan arjen ympäristössä
- **Miten?**
 - Sote-työpari varaa yhteisen ajan ja informoi asiakasta
- **Millä tavalla?**
 - Kasvokkain (ensisijainen tavoite)
 - Teams tai puhelinkeskustelut

Kuva 16. Yhteisvastaanoton käyttö

Pekan tarina jatkuu

Soili ja Santtu keskusteleivat puhelimesta Pekan tilanteesta ja tekevät alustavaa suunnitelmaa yhteistyölleen. Santtu sanoo, ettei oikein tiedä mistä pitäisi aloittaa, kun Pekan asiat ovat niin sekaisin. Soili rauhoittelee Santtua ja yhdessä he pohtivat kokonaisuutta.

Seuraavalla yhteisvastaanotolla he kartoittavat Pekan toiveita ja tuen tarpeita. Pekka tuo ensimmäisenä esiin toiveensa siitä, että olisi siinä kunnossa, että voisi tavata lastaan, saada oman kodin ja ehkä päästä myös töihin. Soili pitää Pekan tavoitteita hyvinä ja sanoo, että yhdessä ryhdytään työskentelemään niiden saavuttamiseksi pohtien tarvittavia toimenpiteitä. Pekka liikuttuu, sillä hän kokee, että ensimmäistä kertaa häneltä on kysytty mitä hän haluaa ja luvattu auttaa hänen asioissaan.

Pekan tarina jatkuu

Yhteisvastaanotolla sovitaan, että Pekka tapaa vuoroviikoin Soilia ja Santtua. Työntekijät saavat olla yhteydessä keskenään hänen asioistaan tapaamisten välillä. Ennen verkostopalaveria Pekka tapaa molemmat yhteisvastaanotolla ja saa myös Soilin puhelinnumeron, johon voi soittaa tai viestittää akuuteissa asioissa. Soili auttaa Pekkaa asuntohakemusten täytössä ja kartoittaa etuustilannetta konsultoiden sosiaalityöntekijää. Sosiaalityöntekijä ja Soili tapaavat Pekan, jolloin Pekka saa puoltolausunnon asuntohakemuksen liitteeksi. Yhdessä sovitaan, että verkostopalaveriin kutsutaan mukaan myös lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Pekka soittaa usein Soilille arjen neuvojen ja mielen purkamisen vuoksi. Soili kokee, että heidän välilleen on muodostunut nopeasti hyvä työskentelysuhde.

Santtu on tyytyväinen Pekan sitoutumiseen, jolloin ohjattu omahoito voidaan aloittaa. Pekan on vaikeaa tehdä harjoitteita itsenäisesti, joten Santtu muokkaa suunnitelmaa ja he tekevät harjoitteita yhdessä vastaanotolla. Santtu osallistuu myös omalääkäri Tiinan vastaanotolle, jossa suunnitellaan lääkinnällistä tukea päihteiden käytön vähentämiseen ja mielialaoireisiin sekä tehdään lähete laboratoriokokeisiin. Lisäksi sovitaan hoitosuunnitelman päivittämisestä verkostopalaverin jälkeen.

SOTE-työparin on tärkeää tukea asiakassuhdetta molempiin työntekijöihin

Asiakkaan verkostopalaveri

Asiakkaan verkostopalaveri voidaan jakaa ennen (kuva 17), aikana (kuva 18 ja 19) ja jälkeen (kuva 20) vaiheisiin. Verkostopalaverit ovat kiinteä osa asiakkaan prosessia, kun asiakkaalla on sote-palveluiden tarvetta. Verkostopalaverin keskiössä on asiakas ja hänen elämänsä, jota me ammattilaiset tuemme. Jokainen valmistautuu verkostopalaveriin aina perehtymällä asiakkaan tilanteeseen ennakolta.

**Pekan
tarina
jatkuu**

Ennen verkostopalaveria Soili ja Santtu tapaavat Pekan yhteisvastaanotolla ja kertaavat hänen tavoitteensa, tähän asti tehdyt toimenpiteet ja nykyiset tuen tarpeet. He arvioivat Pekan toimintakyvyn olevan alhainen, mutta intensiivisellä tuella ja kannustuksella hän kykenee toimimaan itsenäisesti. Omalääkäri Tiina ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä ovat vahvistaneet tulonsa verkostopalaveriin. Soili kertoo, että Sirkku vetää verkostopalaverin ja hän itse toimii sihteerinä. Pekka toivoo äitinsä mukaan verkostoon, sillä yhteys häneen on palautunut Santun tuella.

Ennen verkostopalaveria					
Verkostopalaveria 1 ennen					
Tarve	Osallistujat	Ennen palaveria	Suostumus asiakkaalta	Koollekutsuja	Asiakkaan informointi
• Suunnitelman päivitys, yhteinen arviointi esim. hta ja/tai pta • Huoli asiakkaan tilanteesta • Muu yhteistä pohdintaa vaativa tilanne	• Asiakkaan tarpeiden mukaan • Sen hetkinen tuen tarve • Asiakkaan verkostot ja kontaktit • Mahdolliset tulevaisuuden kontaktit	• Mahdolliset työntekijöiden väliset keskustelut tai konsultoinnit	• Keskustelu ennen palaveria asiakkaan kanssa • Kirjallinen suostumus tietojen vaihtoon ◦ jos ei ole voimassa-olevaa	• Sote-työpari • Ajankohdan sopiminen, kalenteri- ja tilavarauksen tekeminen • Osallistujille tiedoksi palaverin osallistujat, vetäjä ja sihteeri sekä tarkoitus ja tavoitteet	• Sote-työpari informoi ja tarvittaessa muistuttaa ja huolehtii asiakkaan paikalle

Kuva 17. Ennen verkostopalaveria

**Pekan
tarina
jatkuu**

Pekka kokee turvallisuutta, koska työntekijät hoitavat hänen asioitaan yhdessä, vaikka verkostopalaveri jännittää häntä. Hän luottaa selviävänsä siitä, koska Santtu ja Soili ovat paikalla.

Voimme itse edistää hyvää ilmapiiriä, luottamuksen ja turvallisuuden rakentumista, avointa vuorovaikutusta ja muutoksen mahdollisuutta

Jotta emme tee päällekkäistä työtä, kannattaa syventää omissa palavereissa verkostopalaverissa jo tehtyjä suunnitelmia

Nämä asiat on hyvä ottaa huomioon, kun järjestät verkostopalaveria

Kyllä, tämä on hyvä s-postipohja missä on mainittuna kaikki tarpeellinen

Hei, yhteinen asiakas M.M. kotiutuu 15.1. laituskuntoutuksesta. Ehdotamme verkostopalaveria ennen tätä.

Aiheita:

- Kotiutumisen yhteyteen riittäviä tukitoimia
- Päivittää asiakassuunnitelma ja yhteensovittaa myös asiakas- ja hoitosuunnitelmat verkostopalaverin perusteella

Verkostopalaveriin osallistuu:

- Vastuusosiaalityöntekijä Pirkko Pekkanen ja minä sosiaaliohjaaja Soili Saarinen
- Laituskuntoutusyksiköstä omahoitaja Tiina Tinanen, joka on lupautunut kuljettamaan asiakkaan paikanpäälle

Teiltä osallistumaan toivoisimme:

- Asiakkaan hoitava lääkäri ja sinä omahoitajana?

Aikaehdotukset (ilmoittakaa 25.11.mennessä):

- ma 1.12. klo 14-15.30
- ti 2.12. klo 14.30-16

Verkostopalaverista:

- Laitan kalenterikutsut ja varaan tilan, kun aika vahvistuu
- Vetäjänä meiltä sosiaalityöntekijä ja sihteerinä olen minä

Terveisin Soili

S-posti-maratonit on vihdoinkin ohi

Pekan tarina jatkuu

Sosiaalityöntekijä avaa Pekan verkostopalaverin, jossa kaikki ovat paikalla ajoissa. Aluksi pidetään esittäytymiskierros, mutta Pekka toivoo työntekijöiden esittäytyvän ensin. Sosiaalityöntekijä kertoo Pekan tilanteesta ja toivoo avointa, hyvässä hengessä olevaa keskustelua.

Sosiaalityöntekijä kertoo, että verkostopalaverin jälkeen valmistuu Pekan palvelutarpeen arviointi, jonka perusteella alkaa asiakkuus päihde- ja riippuvuustyön erityisissä palveluissa. Lisäksi laaditaan Pekan asiakassuunnitelma. Omalääkäri Tiina kertoo, että myös Pekan hoitosuunnitelma päivitetään ja hän korostaa yhteistyötä Pekan tavoitteiden, palveluiden ja hoidon yhteensovittamiseksi.

Kannattaa kysyä jos et ymmärrä. Näin autat asiakastakin ymmärtämään

Meidän pitää verkostoissa arvostaa ja kuunnella toisiamme ja olla ystävällisiä

Roolitus verkostopalaverissa selkeyttää palaverien kulkua (kuva 19).
 Palaverin jälkeen jokainen tietää omat tehtävänsä ja miten asiakkaan asia etenee (kuva 20).

Kuva 18. Verkostopalaverissa

Kuva 19. Roolit verkostopalaverissa

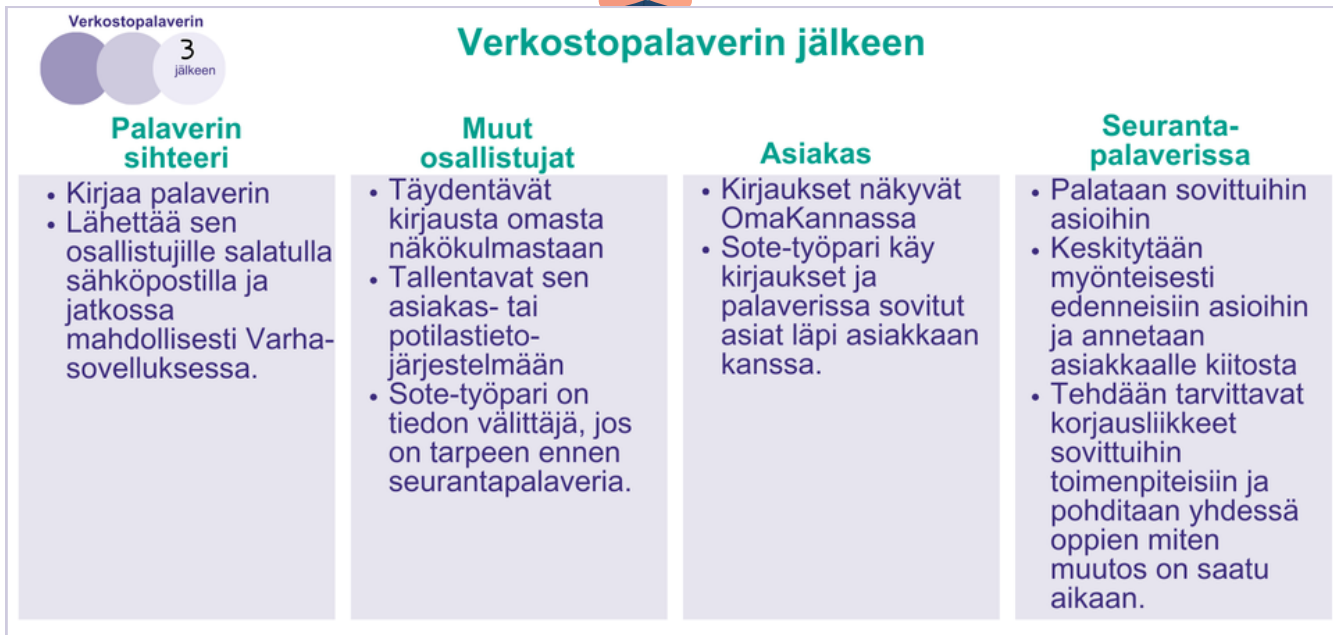
Pekan tarina jatkuu

Pekka on verkostopalaverin alussa hiljainen ja jännittynyt, mutta Santtu ja Soili auttavat häntä alkuun sanoittamalla asioita hänen puolestaan ja tukemalla Pekkaa puhumaan. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä kertoo tuntevansa Pekan ja kertoo, että lapsen tapaamiset eivät ole olleet mahdollisia Pekan omasta toiveesta johtuen, hänen voinsa vuoksi. Palaverissa käsitellään Pekan itse asettamia tavoitteita ja suunnitellaan seuraavia askelia. Lopuksi sosiaalityöntekijä kysyy osallistujien tunnelmia. Ammattilaiset pitävät palaveria onnistuneena, Pekan äiti on tyytyväinen Pekan saamaan tukeen ja Pekka kertoo olleensa tyytyväinen. Soili kirjaa palaverin asiakastietojärjestelmään ja lähettää saman kirjauksen verkostolle salattuna sähköpostina.

Seuraavalla yhteisvastaanotolla käydään läpi sovitut asiat. Soili muistuttaa Pekan asiakkuuden alkamisesta päihde- ja riippuvuustyön erityisissä palveluissa. Pekka saa asiakassuunnitelman ja päätöksen sosiaaliohjauksen jatkumisesta, mikä tarkoittaa, että Soili jatkaa hänen kanssaan työskentelyä. Pekka on arvioitu erityistä tukea tarvitseväksi, joten vastuutyöntekijänä jatkaa sosiaalityöntekijä Sirkku. Santtu kertoo omalääkäriin tehneen lääkitysmuutoksia, joita seurataan vastaanotoilla sekä jatketaan ohjatun omahoidon sisältöihin tutustumista. Suostumus tietojen vaihtoon uusitaan ja se on voimassa seuraavaan verkostopalaveriin.

Voin luottaa, että asiani on ammattilaisilla hoidossa ja saan tukea aina, kun koen sitä tarvitsevani

Kerron naapurin Perallekin, että hänenkin kannattaa ottaa apua vastaan. Hän kyllä hyötyisi omasta SOTE-työparista

Kuva 20. Verkostopalaverin jälkeen

Pekan tarina jatkuu

Verkostopalaverin jälkeen Pekka jatkoi tapaamisia vuoroviikoin Soilin ja Santun kanssa. Hän sai oman asunnon ja Soili oli tiiviisti tukena muuttoon liittyvissä asioissa. Santun kanssa keskityttiin ohjattuun omahoitoon ja lääkärikäynnillä päätettiin jatkaa nykyisellä lääkityksellä. Muutto omaan asuntoon oli Pekalle kuormittava ja nosti useita huolenaiheita pintaan ja laski toimintakykyä, mutta Soilin ja Santun tuella arki saatiin nopeasti tasapainoon.

Soili ja Santtu pitivät tiivistä yhteyttä Teamsilla ja puhelimitse sekä jakoivat aktiivisesti tietoa Pekan tilanteesta. Oman asunnon saaminen vähensi merkittävästi Pekan päihteiden käyttöä. Pekka kertoi lopettaneensa muiden päihteiden käytön, alkoholia lukuun ottamatta. Pekan kanssa laadittiin suunnitelma alkoholinkäytön vähentämiseksi.

Verkostopalavereihin on mielekästä osallistua, kun tietää miten asia etenee ja tiedän oman roolini

Vaikeitakin asioita on turvallista yhdessä pohtia, kun kaikki tulevat kuulluksi

Palaverit ilman asiakasta

Varhassa on monialaisia palavereita (kuva 21) ja moniammatillisia palavereita, jotka mahdollistavat jaetun asiantuntijuuden. Lisäksi voimme asiakaskohtaisesti olla yhteydessä toisiimme (kuva 22.)

 Monialaiset palaverit Varhassa	 SALT 2 Työikäiset + miepä	 Miepä SAS
• Säännölliset palaverit ja nimetyt työntekijät • Asiakkaan suostumus (kirjallinen) tietojen vaihtoon • Palvelun myöntämisen arviointi tavoitteena TAI • Palvelukokonaisuuden arviointi ja suunnittelu tavoitteena (so tai te) • Käytännön toteutus: ◦ Sote-työpari ja vastuutt. valmistelevat asian ◦ Sote-työpari informoi asiakasta palaverin jälkeen	Osallistujat • Soihdun joht.sos.työntekijä, so.työntekijä ja miepä sh • Työikäisten ja so miepä palveluiden joht. sos.työntekijä Sisältö • Uudet asiakkaat Soihdusta so miepään • Sote-työparin muodostamisen tarve Vastuu • Alueen soihdun joht. sos.tt. Milloin • 1 krt/vko/ alue	Osallistujat: • Nimetyt jäsenet alueellisesti • Tarv. psykiatrian edustus Sisältö • Miepä asiakasasiat mm. asumispalveluiden ja päihdelaitoskuntoutuksen tarpeen arviointi Vastuu: • So: miepä ja asumispalveluiden päälliköt • Te: ylilääkärit ja päälliköt Milloin • 1-2 krt/kk/ alue

Kuva 21. Monialaiset palaverit ilman asiakasta

Pekan tarina jatkuu

Santtu keskustelee oman te miepä-yksikön tiimipalaverissa Pekan tilanteesta, jossa todetaan, että tarkemmat tutkimukset edellyttävät päihteidenkäytön tauottamista. Sosiaalityöntekijä Sirkku käy keskustelua lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa Pekan ja lapsen tapaamisista. Lastensuojelusta ehdotetaan lyhyiden tapaamisten toteutumisesta aluksi lapsen äidin luona äidin läsnä ollessa, kun Pekan vointi sen sallii. Ennen seuraavaa verkostopalaveria järjestetään vastaavan sosiaalityöntekijän pyynnöstä viranomaisverkosto, jossa sovitaan työnjaosta ja muutosvaihetietoisesta työskentelystä. Pekka suhtautuu tähän myönteisesti.

On aina harkittava onko perusteita keskustella asiakkaan asioista ilman asiakasta

Meillä on käytössä paras asiantuntijuus ja palvelut toteutetaan samojen kriteerien perusteella

Viranomais- verkosto

- **Kertaluonteinen**
- **Asiakkaalle tieto** etukäteen ja mistä asioista siellä sovitaan
- **Asiakkaan suostumus** (kirjallinen) tietojen vaihtoon
- **Konsultoituessa nimettömässä** asiakasasiassa, ei tarvita suostumusta, eikä kirjausta
- **Työntekijöiden työnjaosta sopiminen**
 - onko so vai te ensisijainen
- **Ei tehdä päätöksiä** (asiakkaalla päätösvalta)
- **Käytännössä n. 30min Teams**
 - Koollekutsujana se, jolla ilmenee tarve
 - tekee kirjauksen, jonka jakaa
 - kirjausta hyödynnetään, kun kirjaa
 - Osallistujat perehtyvät etukäteen asiaan
 - Ei juuri ennen verkostopalaveria "pikapalaverina" → vaikuttaa tunnelmaan

Mahdollistaa jaetun asiantuntijuuden

Konsultointi

- **Toista työntekijää voi konsultoida** kaikissa prosessin vaiheissa
- **Konsultoituessa nimettömässä** asiakasasiassa, ei tarvita suostumusta, eikä kirjausta
- **Selvitellään ennakolta** mitä jokin palvelu tai hoito edellyttää

Kuva 22. Voimme matalalla kynnyksellä olla yhteydessä toisiin työntekijöihin

Puolen vuoden kuluttua verkostopalaverissa havaitaan Pekan voinnin ja toimintakyvyn parantuneen ja SOTE-työparityöskentelyn tukeneen Pekkaa. Palaverissa päivitetään Pekan asiakas- ja hoitosuunnitelma. Pekalle ehdotetaan avopäihdekuntoutusjaksoa, johon hän suhtautuu innostuneesti. Lapsen tapaaminen nostetaan seuraavaksi tavoitteeksi. Sen arvioimiseksi Santtu toimittaa päihdearvioinnin lastensuojeluun ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä sekä Soili tekevät yhdessä kotikäynnin Pekan luokse.

Pekan tarina jatkuu

Pekka aloittaa Santun kanssa kognitiivisen lyhytterapian kuntoutuksen jatkon tueksi ja Soilin työskentely suunnataan pääasiassa kotiin, Pekan toiveesta. Seuraava monialainen arvio tehdään verkostopalaverissa puolen vuoden kuluttua, jolloin työskentelyä on jatkunut vuoden. Omalääkäri kiittää Pekkaa hyvästä yhteistyöstä ja sitoutumisesta omien asioiden hoitamiseen.

Rakenteissa olevat
palaverit tukevat
meidän ammattilaisten
työskentelyä

8. Monialainen kirjaaminen

Asiakastietolaki ohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaskirjoja ja kirjaamista.

- korostaa tiedonhallinnan merkitystä asiakasprosessin kaikissa vaiheissa, varmistaen asiakastietojen ajantasaisuuden, asianmukaisuuden ja turvallisen käsittelyn.
- tukee tiedonkulkua eri toimijoiden välillä joka parantaa palvelujen laatua ja vähentää tarpeettomia päällekkäisyyksiä. Työaikaa säästyy yhteisen kirjaamisen avulla. (kuva 23.)

Intranet

- Varhan asiakas- ja potilastiedon yhteiset kirjaamisen yleisohjeet
- Yhteinen kirjaaminen mahdollistaa yhteisen suunnittelun, jaetun näkemyksen ja kokonaisuuden huomioimisen
- Toinen SOTE-työparista voi paremmin olla läsnä, kun vain toinen kirjaa tapaamisessa

Pekan
tarina
jatkuu

Santtu ja Soili ovat sopineet keskenään, että he kirjaavat yhteisvastaanotot vuorotellen. Mitä enemmän he työskentelevät ja kirjaavat yhdessä, sen vähemmän heidän enää tarvitsee täydentää toinen toistensa kirjauksia, kun yhteinen näkemys ja kieli tuntuu muodostuneen.

SO Sosiaalihuolto
Soili

Tavattu Pekka yhdessä sote-työparin kanssa, terveyskeskuksessa. Pekalta on kirjallinen suostumus tietojen vaihtoon 20.4.25, jolloin myös asiakassuunnitelman päivitys aloitettiin.

Pekka kertoo lääkärin ehdottaneen ohjattua omahoitoa ja on jo tutustunut Mielenterveystaloon itsenäisesti. Santtu vahvistaa Pekan olleen innostunut.

Keskustelemme myös lääkitysten vaikutuksesta Pekan vointiin.

Soili lähettää kirjauksen sähköpostilla Santulle palaverin jälkeen

Santtu pystyy hyödyntämään koko alkuosan kirjaamisen

← Soilin omat kirjaukset

Santun → omat kirjaukset / lisäykset

TE Terveyskeskus
Santtu

Tavattu Pekka yhdessä SOTE-työparin kanssa, terveyskeskuksessa. Pekalta on kirjallinen suostumus tietojen vaihtoon 20.4.25, jolloin myös asiakassuunnitelman päivitys aloitettiin.

Pekka kertoo lääkärin ehdottaneen ohjattua omahoitoa ja on jo tutustunut Mielenterveystaloon itsenäisesti. Vahvistettu Pekan kertomaa innostuksesta.

Lääkevaihduksesta Pekka kertoo, ettei ole muita sivuoireita kuin päänsärkyä. Kerrottu päänsärlyn helpottavan yleensä viikossa. Seurataan vielä päänsärkyä ensi viikon vastaanotolle ja mikäli särky jatkuu ollaan yhteydessä lääkäriin.

Kuva 23. Esimerkkikirjaukset SOTE-työparityöskentelyssä

Hyvä kirjaus pitää sisällään nämä lain vaatimukset

Monialaisessa kirjauksessa tulee olla

1. **Mitä** tietoja on hankittu ja saatu
2. **Keneltä** tiedot on saatu
3. **Milloin** tiedot on saatu
4. **Kuka** tiedot on pyytänyt
5. **Suostumus tai säädös** tiedon hankkimiseen
6. **Käyttötarkoitus**, johon tiedot on hankittu / saatu

9. Asiakkaan kohtaaminen

Asiakkaan aseman vahvistaminen ja yhteisen asiakas-ajattelun lisääminen ovat SOTE-työparityöskentelyn ydin. Tämä korostaa yhteistyön merkitystä palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa, jotta asiakkaan tarpeet ja toiveet voidaan huomioida mahdollisimman kattavasti. (kuva 24.)

Asiakkaan on oltava keskiössä palveluita tarjotessa. Tämä edellyttää avointa viestintää ja luottamuksellista vuorovaikutusta sekä asiakkaan että eri ammattilaisten välillä. Kun tuen ja palveluiden tavoitteet määritellään yhdessä, syntyy kokonaisvaltainen lähestymistapa, joka huomioi asiakkaan yksilölliset elämäntilanteet ja vahvuudet. Joustavat ja yhteisesti sovitut toimintatavat ovat keskeisiä asiakaslähtöisyyden varmistamisessa.

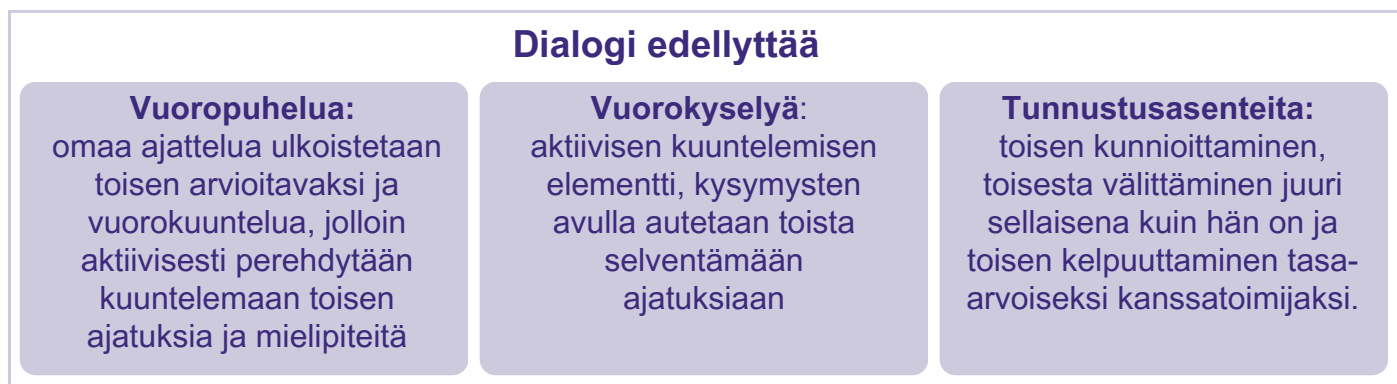
Kuva 24. Varhan asiakaskohtaamisen periaatteet

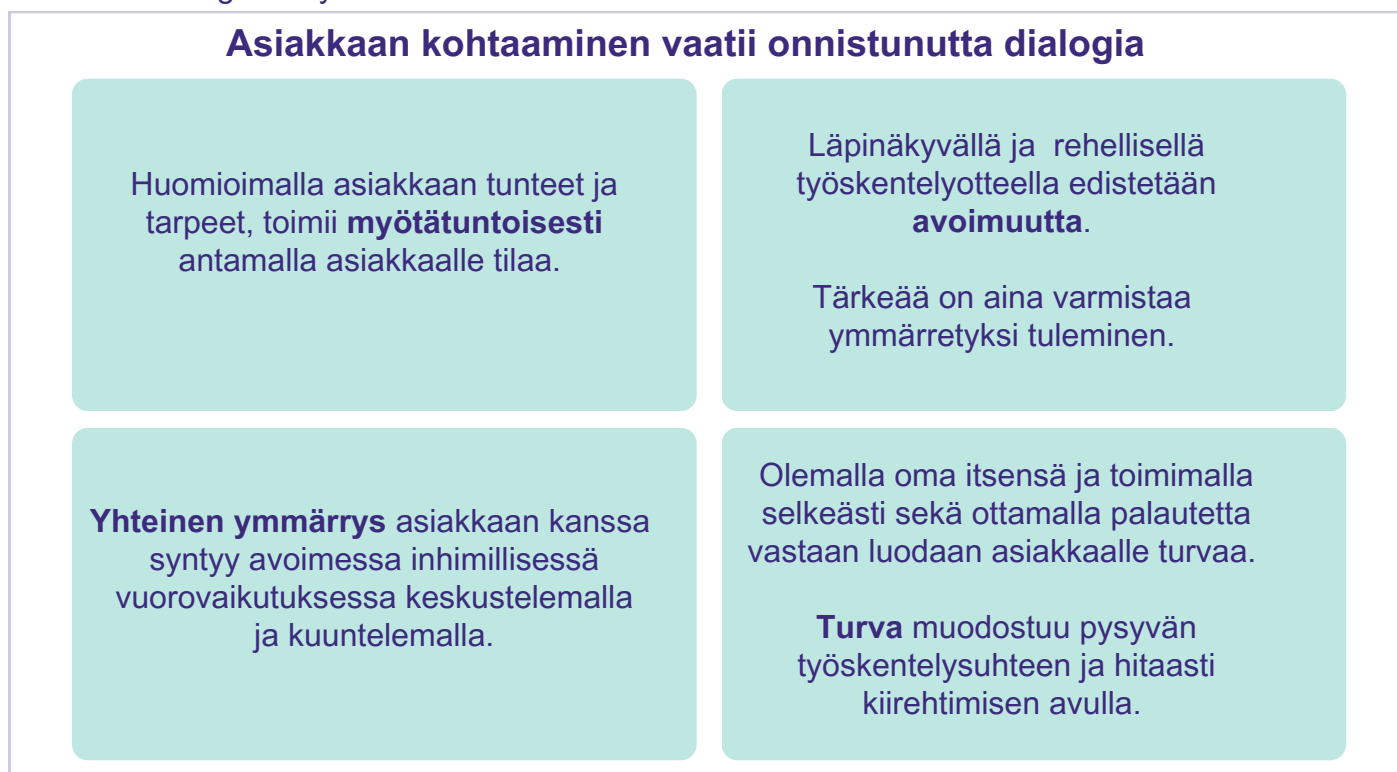
**Pekan
tarina
jatkuu**

Pekka on kohdannut erilaisia työntekijöitä sote-palveluissa ja hänen on ollut vaikeaa luottaa työntekijöihin tai ottaa apua vastaan. Pekan mielestä Soili ja Santtu ovat olleet hänelle oikeita työntekijöitä ja heidän kanssaan on ollut helppo puhua vaikeistakin asioista. Soili ja Santtu kohtelevat häntä ihmisenä ja tuntuu että he välittävät hänestä. Se tuntuu Pekasta hyvältä, kun työntekijöitä kiinnostaa hänen asiansa ja he kannustavat häntä hänen omien tavoitteidensa kanssa.

Asiakkaan kohtaamisessa onnistunut dialogi on merkittävässä roolissa, kun halutaan saada esiin kokonaisvaltainen kuva tilanteesta. Dialogi edellyttää vuoropuhelua, vuorokyselyä ja tunnustusasenteita (kuva 25). Mikäli vuorovaikutus on yksipuolista, vaarana on, että molempien näkemykset tai osaaminen ei tule hyödynnetyksi. Onnistuneella dialogilla saadaan yhteinen jaettu ymmärrys tilanteesta ja tuen tai hoidon tarpeesta. Vuorovaikutus on läpinäkyvää ja rehellistä, mikä edistää osaltaan molemminpuolista avoimuutta ja tuodaan turvaa asiakkaalle haastavassa elämäntilanteessa. (kuva 26.)

Kuva 25. Dialogi edellyttää

Kuva 26. Onnistunut dialogi

Huomioitavaa nuorten aikuisten (18-29v.) kanssa

Nuorten aikuisten kanssa työskentely edellyttää empatiaa, kulttuurisensitiivisyyttä ja kykyä luoda turvallinen sekä sitoutunut työskentelyote. Työntekijän rooli korostuu ohjaamisessa, tukemisessa ja motivoinnissa, samalla kun hän hyödyntää yhteistyöverkostoja nuorten yksilöllisten tarpeiden huomioimiseksi. Nuorena aikuisena saatu huono kokemus palveluista tai niiden monimutkaisista kuvioista vaikuttaa myöhempään työskentelyyn ja asennoitumiseen palveluista saadusta avusta.

Hyvä huomioida:

- Riittävän laaja **verkostotyöskentely**
- **Kokonaisuuden** huomiointi
- **Fyysiset tapaamiset** ovat nuorten mieleen, koska ne helpottavat sitoutumista
- Käytetään nuorten suosimia **digivälineitä**
- Vahvuuksien, toimijuuden ja vastuunoton vahvistaminen on **työskentelyn ydintä**
- **Kuunnellaan ja vältetään sivuutetuksi tulemisen kokemusta.** Luottamuksen rakentaminen on kaiken keskiössä.
- **Käytännön asioiden hoitamiseen** tukea ja vinkkejä jos lähiverkosta ei ole
- **Tapaamisten muistuttelu tekstiviestein** tukee tapaamisten toteutumista
- **Muutosvaihetietoinen työskentely ja yhteisöllisyyden sekä vertaisuuden hyödyntäminen**

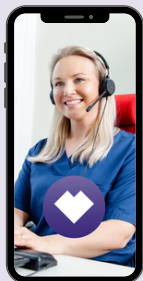
Haasteita:

- **Palveluiden ulkopuolelle tippumisen riski taitekohdissa** esim.
 - täysi-ikäisyys
 - koulun loppuminen
 - armeijan keskeyttäminen
- Keskitetyt palvelut **lisää syrjäytymisriskiä, kun kulkeminen on haasteellista**
- **Tavoittamisessa** - Työntekijöiden ja asiakkaiden suosimat sovellukset ja digipalvelut, eivät välttämättä aina kohtaa toisiaan.
- Työntekijöiden **pysyminen mukana ajankohtaisissa ilmiöissä** esim.
 - katujengit
 - nuorten huumekuolemat
 - nepsy-asiat.

Läheisillä on usein arvokasta tietoa

Hyödynnä digipalveluja:

- **Varha-sovellus**
- **Sekaisin-chat:** valtakunnallinen keskustelualusta 12-29 -vuotiaille
- **Mielenterveystalo:** tietoa ja omahoito-ohjelmia nuorille.

Läheiset:

- Hienovaraisesti mukaan, nuoren aikuisen toiveiden mukaisesti
- Läheisten tukeminen
- Nuoren aikuisen oman perheen / alaikäisten lasten huomioiminen

Pekan tarina jatkuu

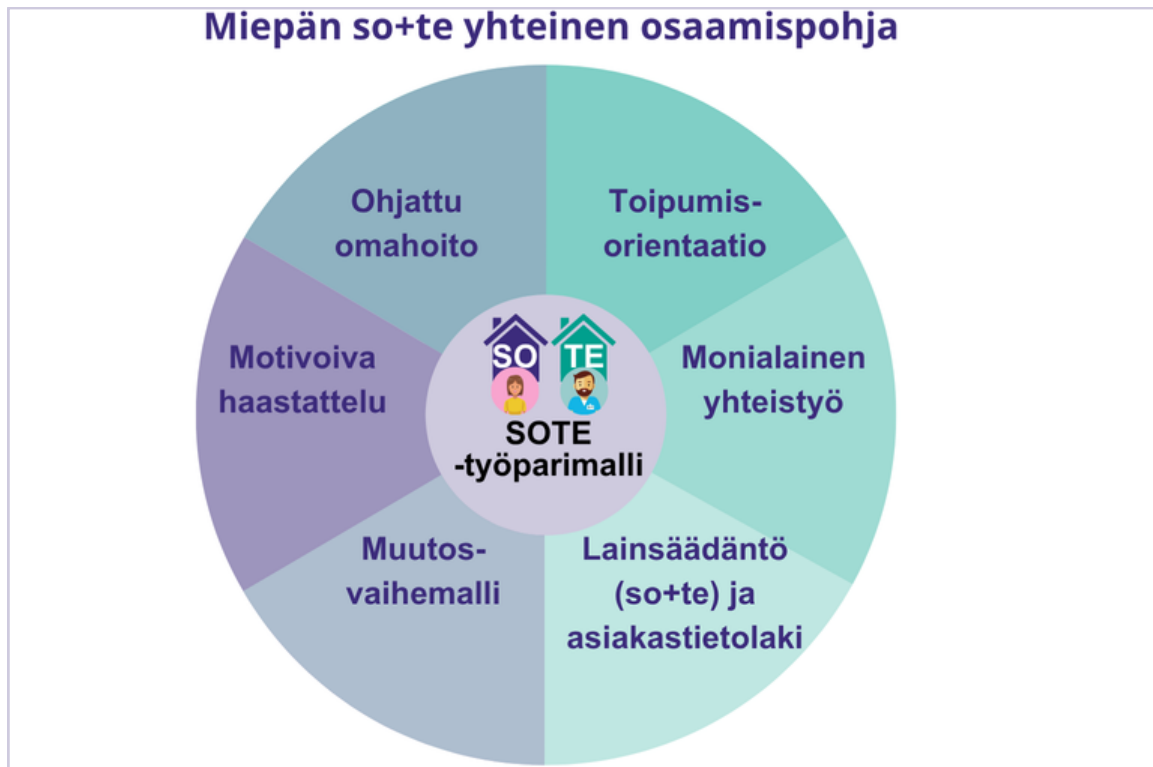
Pekka kertoo Soilille ja Santulle hänen huonoista kokemuksistaan useista eri sote-palveluista ja miten ne eivät ole koskaan johtaneet mihinkään. Pekasta on tuntunut siltä, että hänet vain on unohdettu, jos hän ei ole kyennyt saapumaan varatuille ajoille. Pekasta SOTE-työparityöskentely on hieno juttu ja juuri sitä mitä hän on tarvinnut. Pekka arvostaa myös sitä, että hänet tavataan kasvotusten, koska hänen digitaitonsa eivät ole kovin hyvät.

10.Yhteinen osaamispohja

Yhteinen osaamispohja luo vankan yhteisen raamin arjen asiakastyöskentelyyn. SOTE-työparimallin yhteiseen osaamispohjaan valitut elementit nivovat ammattilaisten monialaisen asiantuntijuuden yhteen.

SOTE-työparimallin mukaisessa työskentelyssä nojaututaan tutkittuun tietoon ja vaikuttavuuteen perustuviin valintoihin ja interventioihin. Yhteisen osaamispohjan avulla työskentelyyn luodaan yhteinen kieli ja kulttuuri, koska sen avulla työskentely pohjautuu yhdessä sovittuihin käytänteisiin. (kuva 27.)

Kuva 27. Miepään sote-yhteinen osaamispohja

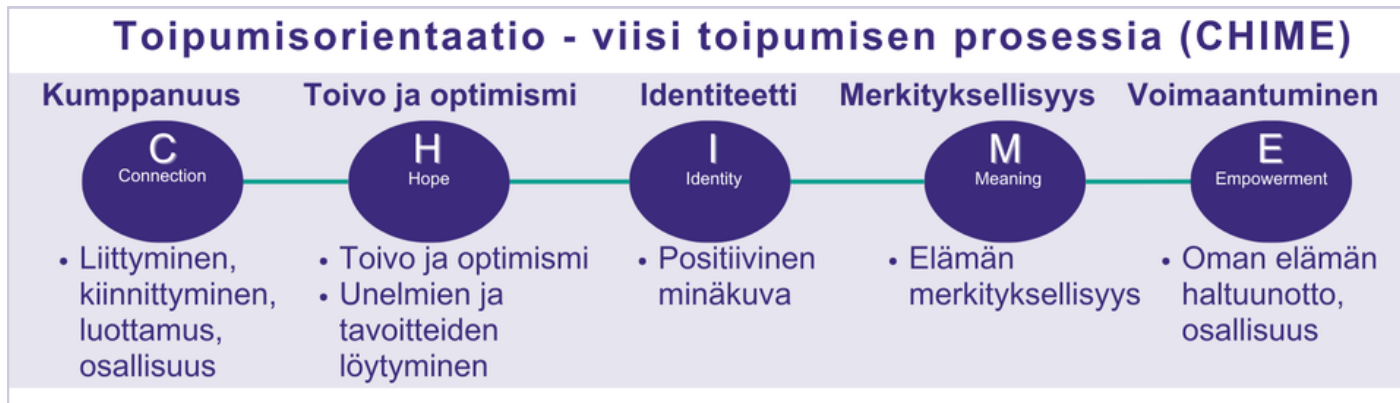
Yhteisen osaamispohjan avulla tarjoamme tasalaatuista ja asiakaslähtöistä palvelua ja hoitoa

Yhteisen osaamispohjan avulla mahdollistuu yhteinen asiakas -ajattelu

10.1. Toipumisorientaatio

Toipumisorientaatio on psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseen ja mielenterveyden kuntoutukseen liittyvä viitekehys, joka keskittyy yksilön kokonaisvaltaiseen toipumiseen. Sen keskeisenä tavoitteena on auttaa psyykkisesti sairaita henkilöitä löytämään elämäänsä mielekkyyttä ja tarkoitusta. Tämä lähestymistapa eroaa perinteisestä oirekeskeisestä hoidosta, sillä se painottaa yksilön kokemusta, voimavaroja ja itse määrittelemää toipumista oireiden hallinnan sijaan. (kuva 28 ja 29.)

Kuva 28. Viisi toipumisen prosessia (CHIME)

Pekan tarina jatkuu

Soili ja Santtu tiedostavat, että hyvä luottamuksellinen työskentelysuhde asiakkaan kanssa on toipumiskeskeisen työskentelyn keskiössä. Näin Soilin ja Santun on mahdollista tukea Pekan henkilökohtaista toipumisprosessia. He hyödyntävät työskentelyssä Pekan voimavaroja ja kokemuksia vahvistamalla toiveikkuutta ja tunnetta siitä, että Pekka kykenee vaikuttamaan omaan elämäänsä.

Toipumisorientaatio SOTE-työparityöskentelyssä

Toipumista tukeva työskentely

Etsintävaihe	Tietoisuus	Valmistautuminen	Uudelleen rakentaminen	Kasvun vaihe
Vetäytyminen, toivottomuus, kielteinen omakuva	Toivo, tietoisuus minäkuvan positiivisista puolista	Tutkitaan keskeisiä elämänarvoja ja otetaan käyttöön sisäisiä ja ulkoisia voimavaroja	Otetaan askelia kohti merkityksellisiä päämääriä	Itsensä toteuttaminen ja suuntautuminen kohti positiivista tulevaisuutta
Kumppanuus - Kohtaa arvokkaasti - Puhu asiakkaalle, ei sairaudelle - Viesti turvallisesti, avoimesti ja vahvista turvan tunnetta - Tue toiveikkuutta - Tue motivoitumista muutokseen	Toivo ja optimismi - Anna tilaa osallisuudelle - Tue elämänhallinnan ja pystyvyyden tunteen vahvistamista - Älä mitätöi haaveita ja tavoitteita - Älä aseteta tavoitteita asiakkaan puolesta - Vahvista onnistumisen halua	Identiteetti - Tue löytämään omia voimavaroja - Kohtaa pystyvänä ihmisenä - Tue toimintakykyä pärjäämään sairauden oireiden kanssa - Tue vertaistoimintaan → Voimavara omaan toipumiseen	Merkityksellisyys - Vahvista vastuun ottamisen kykyä - Tue pitkän tähtäimen tavoitteiden asettamisessa - Vahvista aktiivisuutta; sosiaaliset suhteet, harrastukset - Tue löytämään mielekkään elämän edellytykset	Voimaantuminen - Vahvista kokonaisvaltaisuutta: mm. masennus ei ole ainut asia ihmisessä - Tue positiivisen minäkuvan ylläpitämisessä - Ihminen on ihminen oireistaan huolimatta
 "Mä en jaksata enää, uskallankohan mä luottaa tohon työntekijään?"	 "Ehkä mä kuitenkin selviän tästä"	 "Tunnistin asioita, jotka kuluttaa mua ja juttuja, jotka parantaa mun oloa"	 "Mä löysin suunnan elämälle ja uskalsin tavoitella haaveitani masennuksestani huolimatta"	 "Minä olen muutakin kuin masennus"

Kuva 29. Toipumista tukeva työskentely

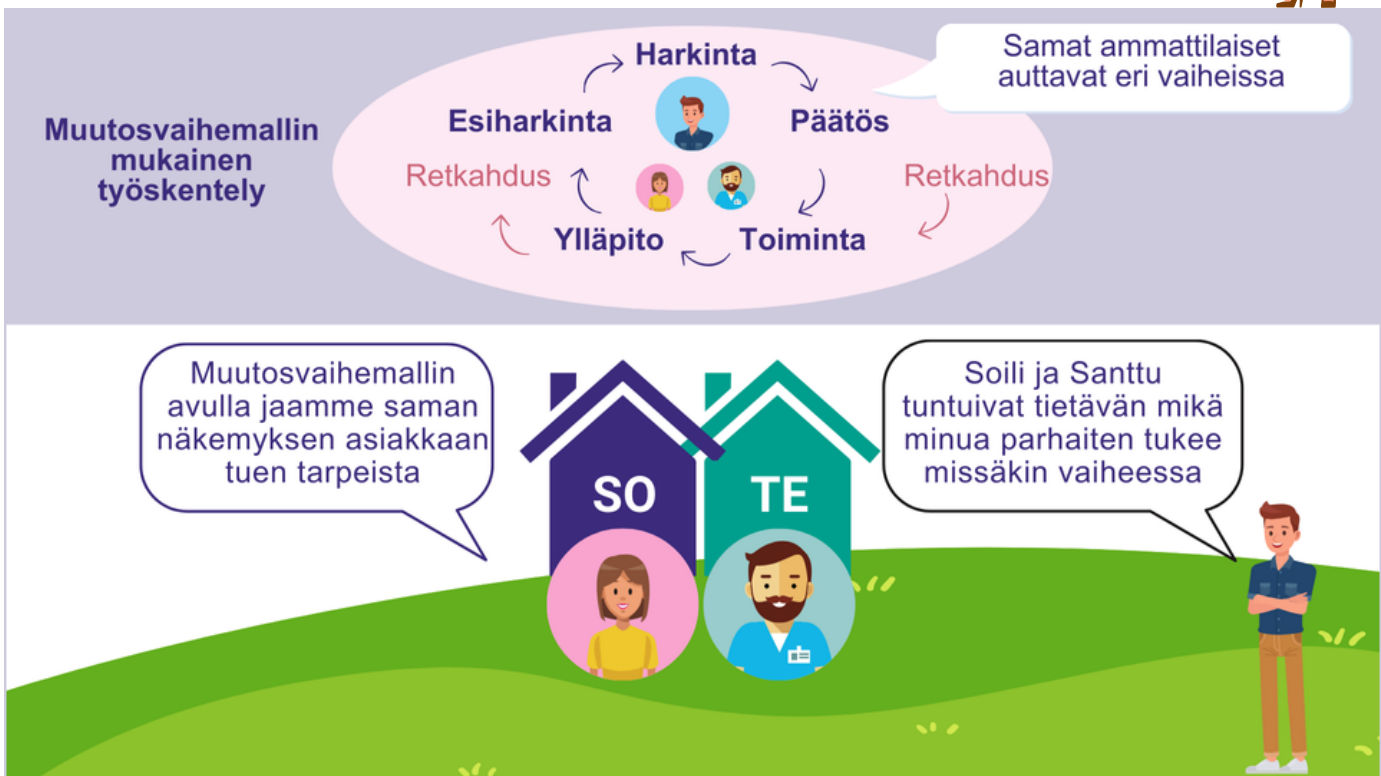
- Vältä valmiiden ratkaisujen tai ohjeiden sanelemista ja olettamusta asiakkaan tavoitteleman muutoksen mahdollisuudesta
- Anna asiakkaalle oma tilansa ja tasavertainen rooli keskustelussa, korostamatta omaa / työntekijän asiantuntijuutta.
- Työntekijä on rinnalla kulkija, myötätuntoinen ja aktiivinen kuuntelija sekä reflektioija ja työkalujen esiintuoja.

10.2. Muutosvaihemalli

Motivoitumista elämäntapamuutoksiin ja muutosta tavoiteltaessa prosessia voidaan tarkastella jatkumona, jossa on erilaisia työskentelyn vaiheita, joita ihminen käy läpi muutoksen edetessä. Muutos on pitkäjänteistä ja se vie aikaa. Muutoksessa eteneminen ei ole suoraviivaista vaan joskus eteenpäin mennäkseen tulee ottaa askeleita taaksepäin.

Prochaskan ja DiClementen muutosvaihemallin vaiheet ovat esiharkinta, harkinta, päätös, toiminta ja ylläpito. Eri vaiheissa voi tulla myös retkahduksia. (kuva 30.)

Muutosvaihemalli
tukee SOTE-
työparityöskentelyä

Kuva 30. Muutosvaihemallin mukainen työskentely

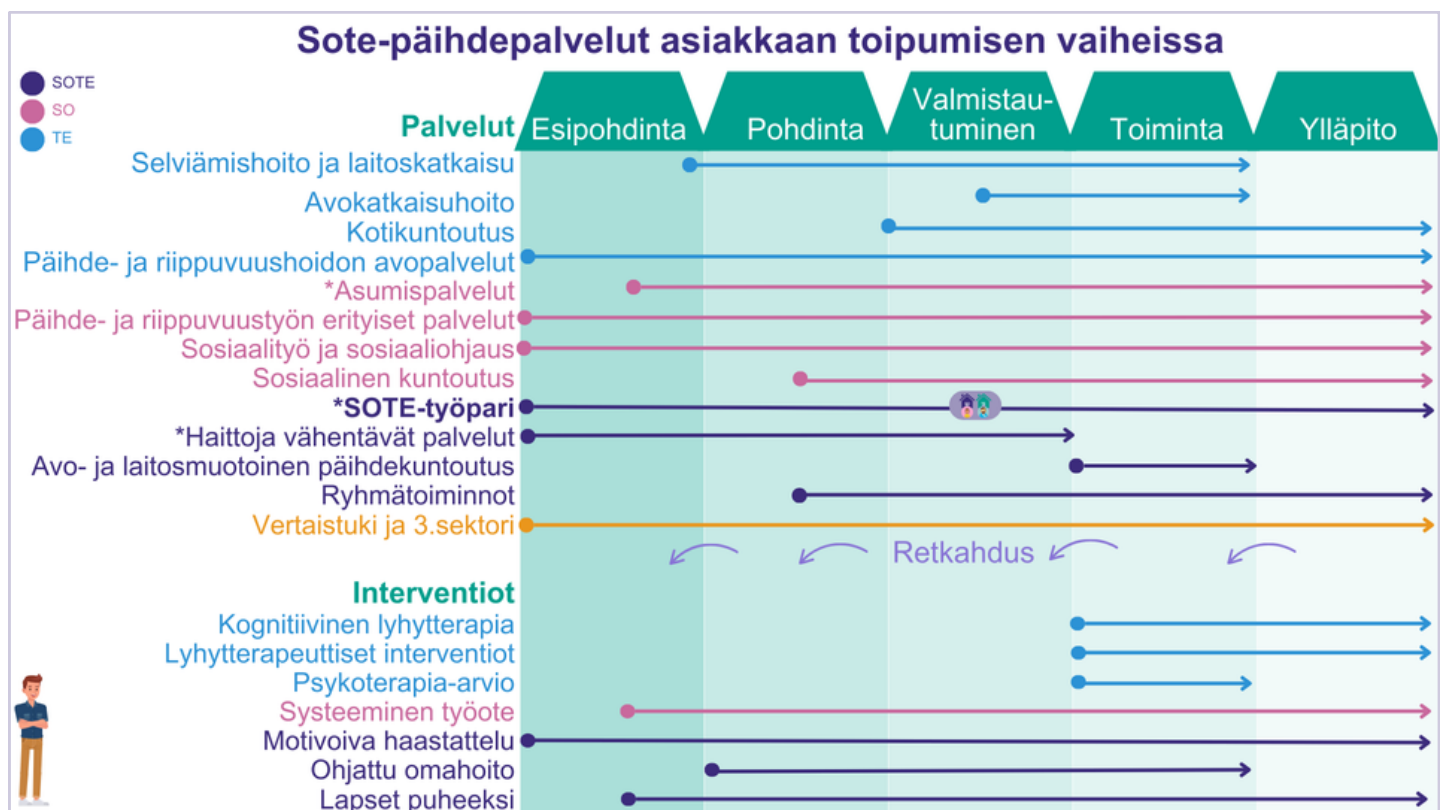
Varhan sote miepä-palvelut toimivat muutosvaihetietoisesti (Liite 1, s.42-43). Työntekijät eivät kiirehdi asiakkaan edelle, vaan malttavat tukea asiakkaan oman motivaation rakentamista. Interventiot ja palvelut valitaan asiakkaan muutosvaiheen mukaan, jolloin ne ovat oikea-aikaisia ja vaikuttavia. Työskentelyn keskiössä on asiakkaan tukeminen toipumisessa eteenpäin.

Pekan tarina jatkuu

Soili ja Santtu arvioivat yhdessä säännöllisesti Pekan muutosvaiheita. Arvioinnin perusteella he mukauttavat työskentelyotteensa ja käyttävät oikea-aikaisia interventioita. He kirjaavat muutosvaiheet asiakas- ja potilaskertomukseen ja palvelutarpeen arviointiin sekä suunnitelmiin. Pekka tuo esille, että hän kokee työntekijöiden osaavan auttaa häntä oikealla tavalla juuri oikeina hetkinä. Pekka on myös tyytyväinen, että hän pääsi tutustumaan avopäihdekuntoutuksessa AA- NA-toimintaan, jonka kautta hän on tutustunut uusiin saman arvopohjan omaaviin kavereihin sekä saanut vertaistukea.

Varhan sosiaali- ja terveydenhuollon päihdepalvelut tukevat asiakasta toipumisen eri vaiheissa ja interventiot oikein kohdistettuina tuovat vaikuttavuutta. Vertaistuki ja 3.sektorin palvelut tukevat Varhan palveluita. (kuva 31.)

Kuva 31. Sote-päihdepalvelut asiakkaan toipumisen vaiheissa

Asiakkaan "vastustus" on merkki väärin valitusta interventiosta, eikä asiakkaassa olevasta viasta!

Niinpä ❤️
Voi kun kaikki ymmärtäisivät tämän.

10.3. Psykososiaalinen tuki

Psykososiaalinen tuki ja -menetelmät ovat sekä sosiaali-, että terveydenhuollon miepä-työn ydinosaamista. Varhan so ja te miepä-palveluissa nojaamme STM:n psykososiaalisen tuen käsitteiden määrittelyyn. Hyödynnämme työssämme palveluvalikoimaneuvoston suosituksia, jotka perustuvat tutkittuun tietoon ja vaikuttavuuteen. Terapiat etulinjaan -toimintamalli tukee psykososiaalisten menetelmien käytössä. (kuva 32.)

Linkkejä:

- [Psykoterapiat ja muut psykososiaaliset hoito- ja kuntoutusmenetelmät mielenterveys- ja päihdehäiriöiden hoidossa - Palveluvalikoimaneuvosto](#)
- [Huumeriippuvuuksien hoidon ja kuntoutuksen psykososiaaliset menetelmät - Palveluvalikoimaneuvosto](#)
- [Alkoholiriippuvuus - Palveluvalikoimaneuvosto](#)
- [Terapiat etulinjaan -toimintamallin käsikirja](#)

Psykososiaalinen tuki		
Psykososiaalinen • Psyykkiset ja sosiaaliset tekijät huomioiva	Psykososiaalinen tuki • Tuetaan yksilön omia voimavaroja ja hänelle ominaisia selviytymiskeinoja	Psykososiaalinen menetelmä • Psykososiaaliset hoito- ja työmenetelmät
Psykososiaalinen hoitomenetelmä • Edistetään terveyttä, toimintakykyä ja hyvinvointia vaikuttamalla tiedon käsittelyyn, tunteiden hallintaan tai käyttäytymiseen • Esimerkiksi ◦ psykoedukaatio ◦ perhepohjainen hoito ◦ psykoterapiat ◦ psykoterapiateknikoihin perustuvat hoidot ◦ lyhyet psykosos. hoidot • Antavat menetelmään koulutetut sote-ammattilaiset tai psykoterapeutit	Psykososiaalinen työmenetelmä • Sosiaalihuollon psykososiaalinen tuki, joka ei ole mielenterveyden oireiden tai häiriöiden hoitoa, vaan psykososiaalista hyvinvointia vahvistavaa tietoa ja taitoa. • Jotkin psykososiaaliset hoito- menetelmät soveltuvat so- työmenetelmiksi jos te-hoitoa ei vielä tarvita • So-interventio voi olla hoitoa täydentävä	Interventio • Toimenpide, jolla pyritään vaikuttamaan yksilön tai ryhmän terveydentilaan, hyvinvointiin tai käyttäytymiseen (sote:ssa väliintulo) • Interventioita ovat esimerkiksi psykososiaaliset menetelmät

Kuva 32. Psykososiaalinen tuki

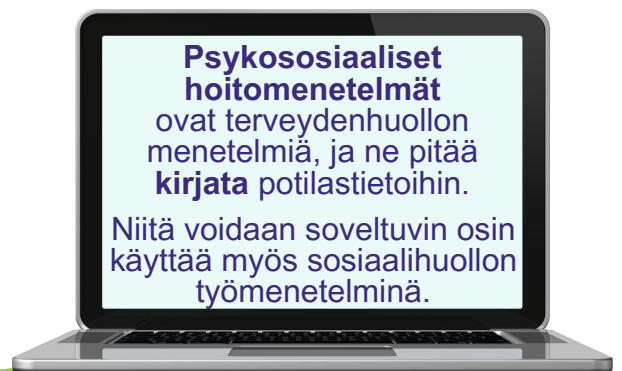
Varhassa on määritelty, miten eri menetelmät ovat organisaation eri rakenteissa käytössä ja kenen ammattihenkilön toimesta.

Psykososiaalinen tuki on keskeinen osa palveluja asiakkaan pystyvyyden tukemiseksi ja osana tarvittavia sote-palveluja.

Psykososiaaliset hoitomenetelmät

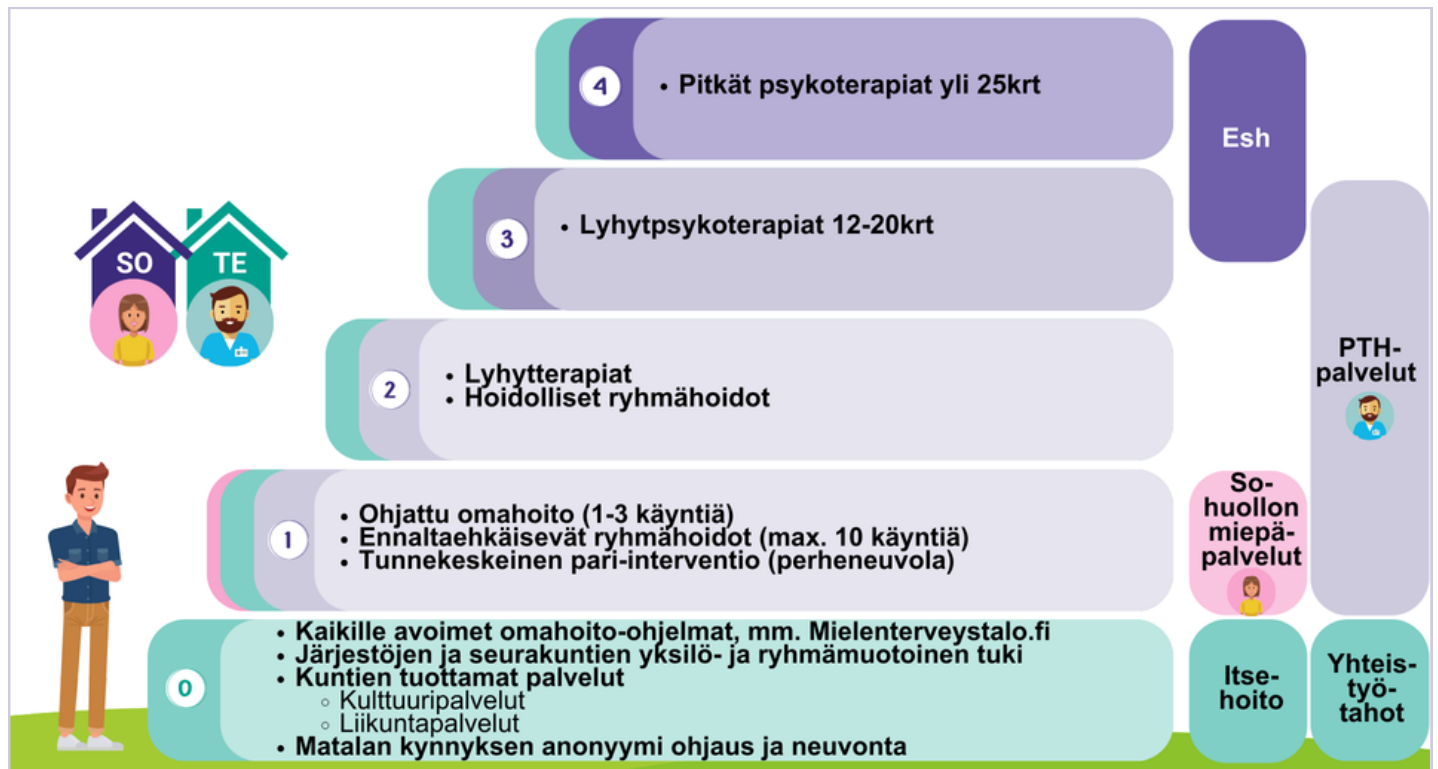
ovat terveydenhuollon menetelmiä, ja ne pitää **kirjata** potilastietoihin.

Niitä voidaan soveltuvin osin käyttää myös sosiaalihuollon työmenetelminä.

Varhassa toteutetaan porrastettua hoitomallia aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Hoitomallissa ammattilainen valitsee sopivan hoidon ensijäsennyksen perusteella yhteistyössä potilaan kanssa. Matalampien portaiden hoito sopii lieviin ja keskivaikeisiin mielenterveyden häiriöihin, mielenterveyden pulmatilanteisiin sekä ennaltaehkäisevään työhön. Korkeamman portaan hoidot on suunnattu vakava-asteisiin tai monimutkaisiin tilanteisiin. (kuva 33.)

Hoidon valinnassa hyödynnetään Terapianavigaattorin tuloksia. Hoitomalli mahdollistaa alueellisesti ja kansallisesti yhdenmukaisen hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoon ohjauksen.

Kuva 33. Aikuisten psykososiaalisen tuen ja hoidon porrasteinen malli Varhassa

Intralinkki

- [Psykososiaalisen tuen ja hoidon portaat aikuisille](#)

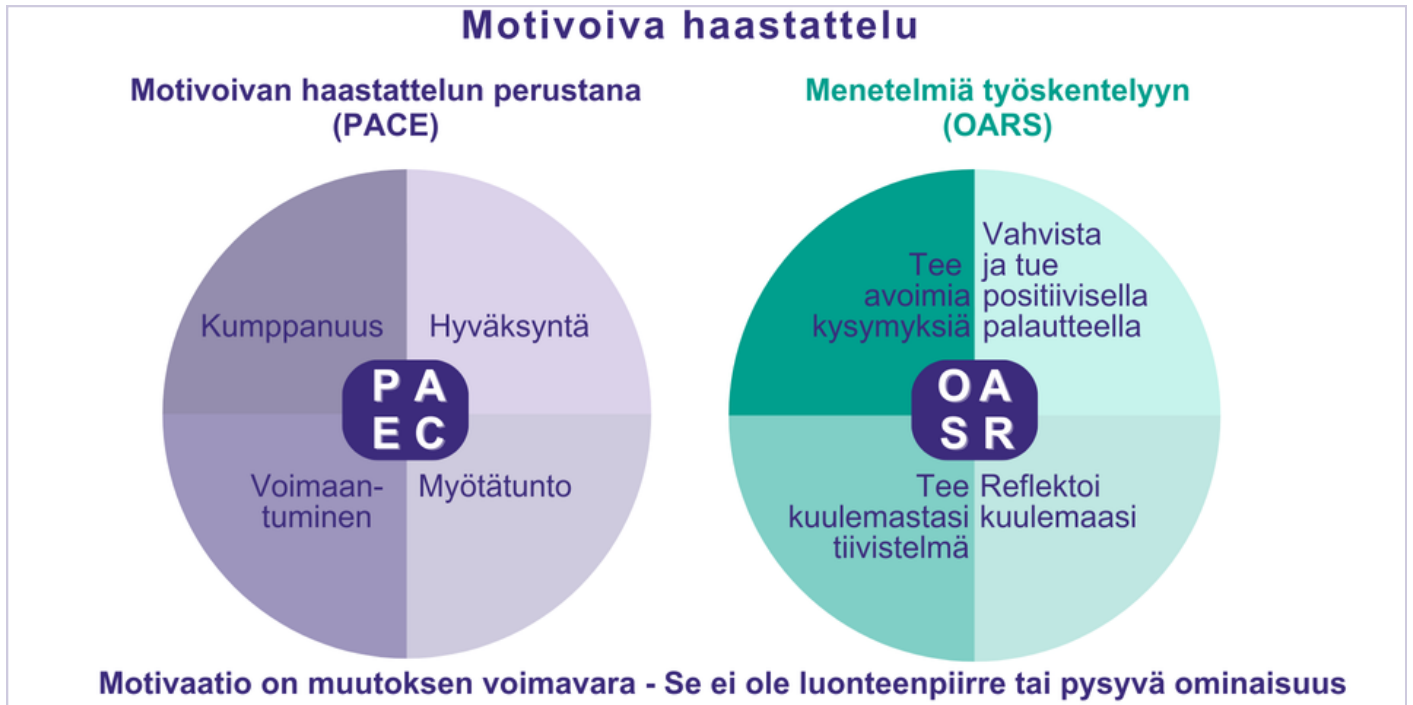
Intranet

Pekan tarina jatkuu

Soili ja Santtu keskustelevat Pekan toimintakyvyn muutoksista, jotka ovat mahdollistaneet psykososiaalisten menetelmien monipuolisen käytön. Molemmat kertovat käyttäneensä **motivoivaa haastattelua** ja kokevat sen hyödyntäneen Pekkaa motivaation vahvistamisessa ja sen sanoittamisessa. Santtu on hyödyntänyt **ohjattua omahoitoa alkoholinkäytön vähentämiseen** tuetusti, minkä avulla heidän työskentelysuhteensa on syventynyt ja mahdollistanut **kognitiivisen lyhytterapian** hyödyntämisen. Soili kertoo käyttäneensä **rahaongelmien omahoito-ohjelmaa** ohjatusti ja hyödyntäneensä myös **Lapset puheeksi -menetelmää** tukeakseen Pekan vanhemmuutta ja pitääkseen lapsen Pekan puheissa ja ajatuksissa. Soili on myös ohjannut Santun asunnottomien jalkapallotoimintaan, joka on päihteetöntä vertaisuuteen perustuvaa toimintaa.

Motivoiva haastattelu

Motivoiva haastattelu on asiakaslähtöinen menetelmä, jonka tarkoituksena on herätellä ja vahvistaa asiakkaan omaa motivaatiota muutokseen. Menetelmä pohjautuu keskusteluun, jossa potilasta tuetaan tunnistamaan omat arvot, tavoitteet ja käytettävissä olevat resurssit muutoksen saavuttamiseksi. Motivaatio on työskentelyn kantava voima. Asiakas on työskentelyn keskiössä etsimässä ratkaisua ja löytämässä omia voimavarojaan, jolloin pysyvä muutos on todennäköisempää, kun asiakas itse tunnistaa tarpeen ja osallistuu käytettävien keinojen suunnitteluun. (kuva 34.)

Kuva 34. Motivoiva haastattelu

Motivoiva haastattelu on

- Aktiivista kuuntelemista
- Reflektoivaa ja kannattelevaa kuuntelua
- Myötätunnon osoittamista
- Auttaa tunnistamaan muutoksen esteet
- Auttaa löytämään ratkaisuja esteiden poistoon
- Konkreettisen ja realistisen suunnitelman tuki

Motivoiva haastattelu ei ole

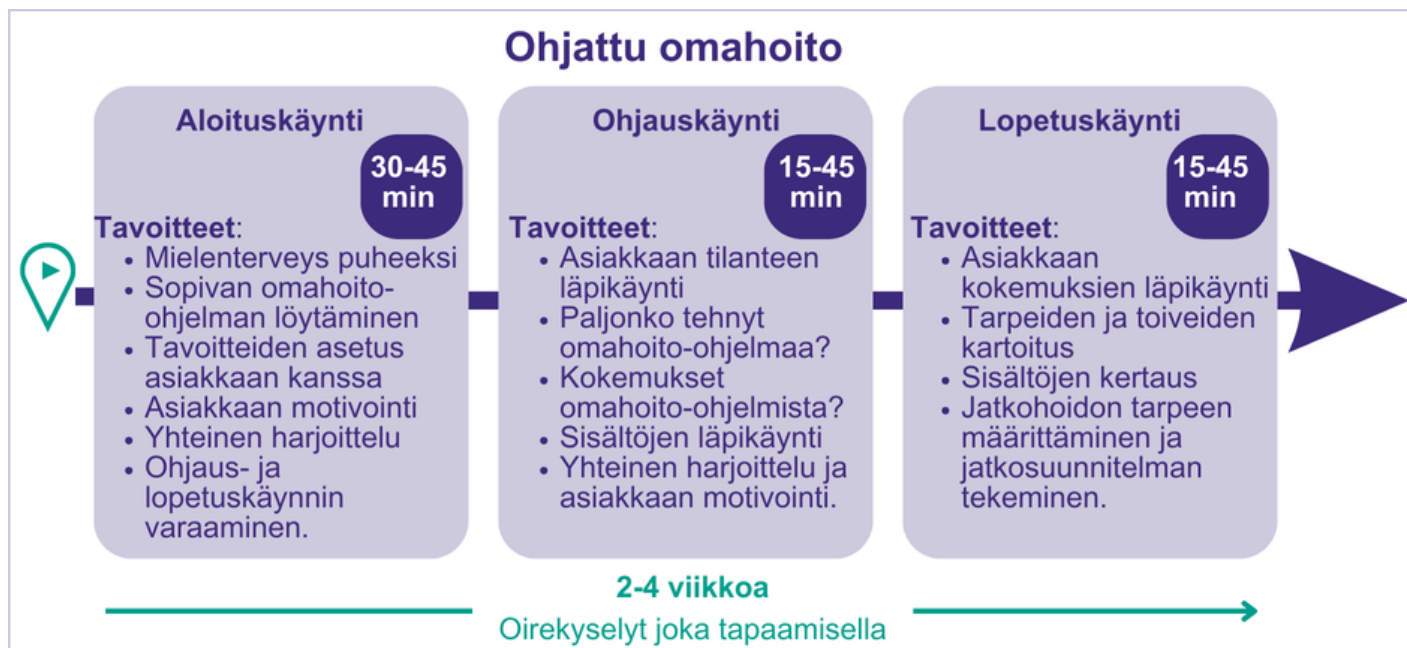
- Valmiin ratkaisun / ohjeen sanelua
- Oletuksia muutoksen mahdottomuudesta
- Asiakkaan käännättämistä
- Asiantuntijuuden korostamista asiakkaalle

Ohjattu omahoito

Ohjattu omahoito soveltuu erityisesti lieviin ja keskivaikeisiin mielenterveyden häiriöihin. Myös vaikeammissa oirekuivissa ohjattu omahoito on hyvä aloitus hoidolle silloin, kun muuta ei ole vielä saatavilla ja tällöin se toimii työskentelyssä ensiapuna haasteelliseen tilanteeseen. Mielenterveyden häiriöiden hoitoon kehitetyt omahoito-ohjelmat perustuvat kognitiivisen psykoterapian teoreettiseen viitekehykseen ja harjoituksiin. (kuva 35.)

- Ohjattu omahoito on psykososiaalinen hoitomenetelmä, jota voidaan käyttää psykososiaalisena työmenetelmänä sosiaalihuollossa
- 1-3 käynnin interventio yleisiin mielenterveyden häiriöihin ja mielen pulmiin - Hyödynnetään Mielenterveystalo.fi omahoito-ohjelmia

Kuva 35. Ohjattu omahoito

Tämä soveltuu niille joiden toimintakyky mahdollistaa itsenäisen työskentelyn ja niille, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta

Soveltuu myös ongelmavyhtien ratkomiseen ja tukee näin kokonaistilannetta

Systeeminen työote

Systeeminen työote perustuu systeemiseen ajattelutapaan, jossa asiakkaan elämää tarkastellaan kokonaisuutena. Kaikki asiakkaan elämän osa-alueet ja ihmiset muodostavat systeemin, jonka kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Myös ammattilaiset nähdään osana asiakkaan systeemiä. Ammattilaisten monialaisella yhteistyöllä voidaan tukea asiakkaan etua ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Työskentelyssä panostetaan asiakassuhteen rakentamiseen ja luottamukselliseen ilmapiiriin. (kuva 36.)

Kuva 36. Systeeminen työote

Systeemisyyden periaatteet

- Arvostus, voimavarakeskeisyys ja toiveikkuus
- Asiakkaan asiantuntijuuden huomiointi
- Asiakkaan kanssa jaettu ymmärrys
- Asiakkaan tärkeiden suhteiden tutkiminen
- Konkreettiset pienten askeleen muutokset
- Jaettu tekeminen, kokeminen ja kokeilu
- Jokainen tunnistaa vaikutuksensa systeemiin
- Suhteet ja niiden ylläpito
- Uteliaisuus ja avoimuus

Systeemisyyden työkaluja

- Dialogisuus
- Elämänjana
- Lapset puheeksi -menetelmä
- Reflektiivisyys
- Sukupuut
- Verkostokartta

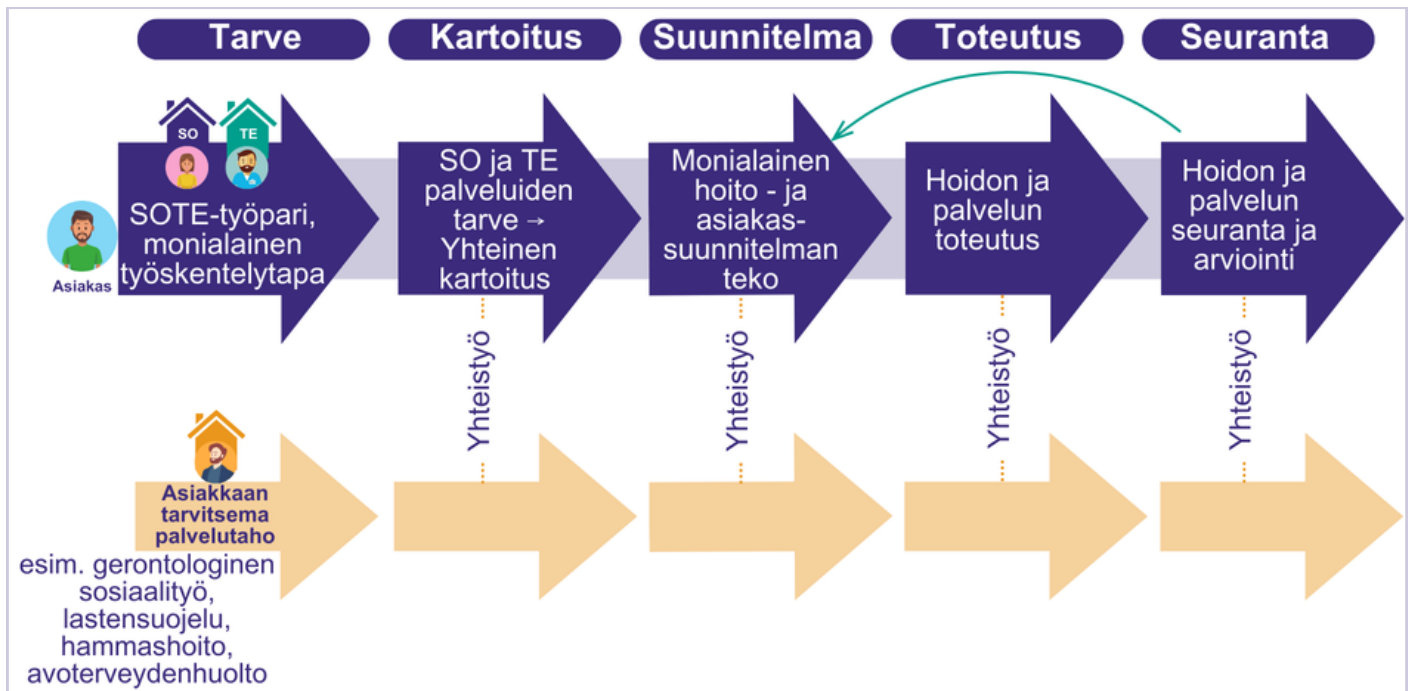

**Pekan
tarina
jatkuu**

Sosiaalityöntekijä on pohtinut Pekan tilannetta yhdessä Soilin ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Pekan tilanteessa on useita haasteita, jotka vaikuttavat toisiinsa ja kokonaistilanteeseen. Haasteet ovat ajaneet Pekan elämäntilanteen umpikujaan. **Systeemisen ajattelun** avulla Soili ja Santtu ovat kohdentaneet työskentelyään oikeisiin asioihin. Erityisesti dialogisuuden hyödyntäminen ja reflektiivisen puheen käyttö ovat tukeneet Pekkaa. Pekka on kokenut olevansa osallisena oman elämänsä asioihin ja luottamus työntekijöihin on lisääntynyt. Soili on työskentelyssään hyödyntänyt **elämänjana-työskentelyä**, joka on lisännyt Pekan itseymmärrystä ja vahvistanut myötätuntoista suhtautumista itseensä.

Yhdyspintayhteistyö

SOTE-työparimallin mukaisessa työskentelyssä huomioidaan asiakkaan tuen ja palveluiden tarve kokonaisvaltaisesti. Mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivillä asiakkailla ja heidän läheisillään on usein laajoja ja moninaisia tuen ja palveluiden tarpeita myös miepä-palveluiden ulkopuolella. On kyse sitten asiakkaan lapsen lastensuojelun asiakkuudesta, asiakkaan vammaispalveluiden tarpeesta, avoterveydenhuollon diabeteksen hoidosta, hammashoidosta tai erikoissairaanhoidossa tapahtuvasta polven leikkauksesta, on tarkoituksenmukaista toimia riittävässä yhteistyössä eri tahojen kanssa. (kuva 37).

SOTE-työparimallissa huomioidaan yhteistyötä tekemällä asiakkaan muut asiakas- ja potilasprosessit. Asiakasta ja muiden tahojen työntekijöitä tuetaan ja avustetaan asiakkaan muiden prosessien toteutumisessa esim. jalkaudutaan hammashoitoon asiakkaan tueksi tai kutsutaan lastensuojelu mukaan asiakkaan verkostopalaveriin.

Kuva 37. Yhdyspintayhteistyö

Yhteistyötä tukevat Varhan monialaisen työskentelyn periaatteiden lisäksi:

- Tiedon lisääminen avoimen ja säännöllisen viestinnän avulla, jolla luodaan jaettua käsitystä organisaation tasolla esim. yhteinen suostumuslomake tietojen vaihtoon
- Organisaation rakenteet ja monialaista yhteistyötä tukeva johtaminen mm. säännöllisten yhteistyöpalavereiden, selkeiden yhteistyökanavien ja konsultointimahdollisuuksien avulla.
- Monialaista yhteistyötä tukevan esihenkilötyön avulla mahdollistetaan ja kannustetaan yhteistyöhön sekä annetaan siihen lupa.
- Nimetyt yhteyshenkilöt ja kalentereihin kiinteästi varatut ajat yhteistyöllä tukevat monialaisen yhteistyön rakentumista.
- Työntekijöiden yhteinen asiakas-ajattelun lisääminen tekee monialaisesta yhteistyöstä arkea.

Mihin SOTE-työpari työskentely päättyy?

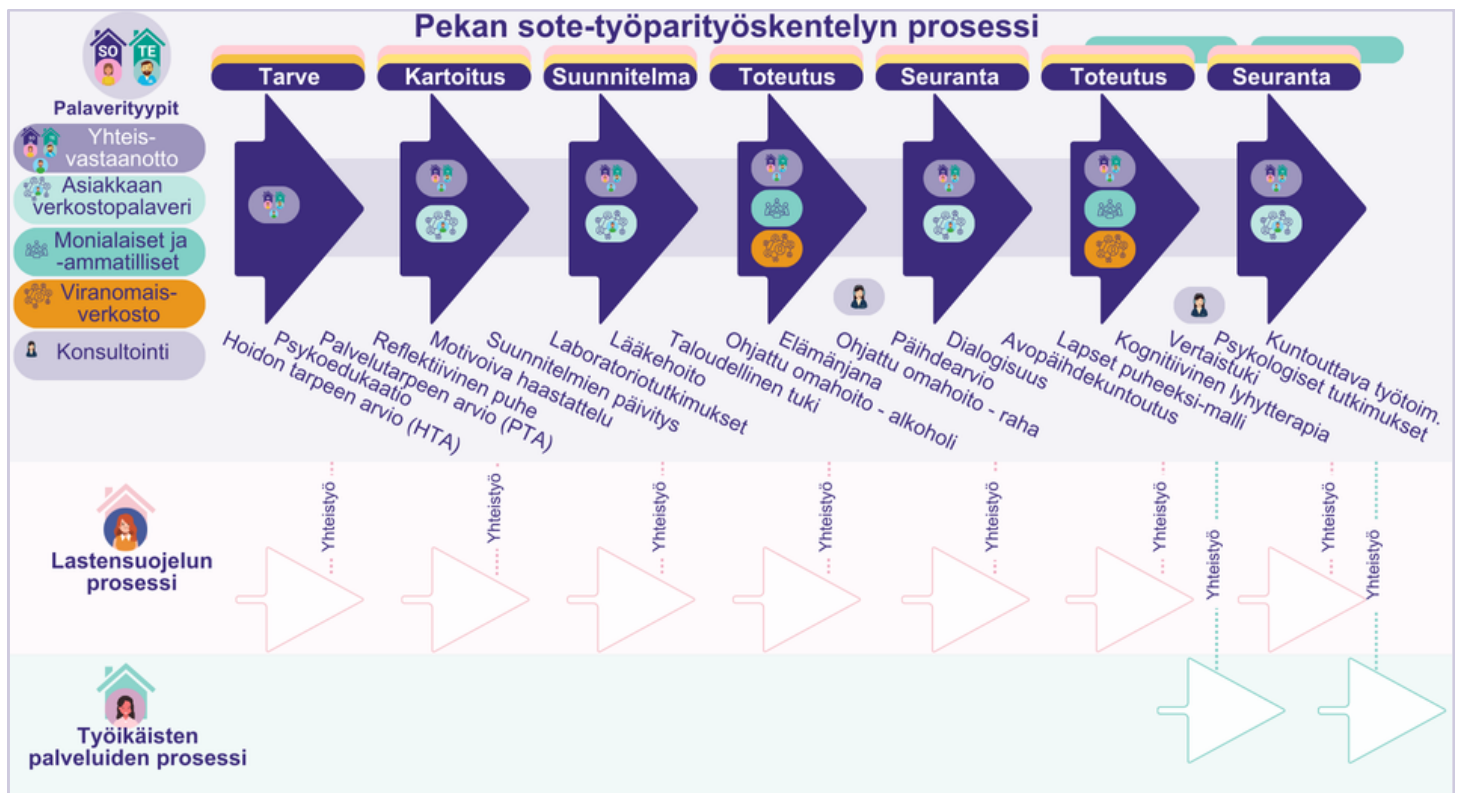
SOTE-työparityöskentely nivoo yksilöllisesti asiakkaan palvelut hallituksi ja suunnitelluksi kokonaisuudeksi. Työskentelytapa nostaa asiakkaan tuen tarpeet keskiöön ja huomioi rinnalla kulkevat prosessit. (kuva 38).

Pekalla on ollut muutosten vuosi, kun verkostopalaveri seuraavan kerran kokoontuu. Verkostossa kerrataan mitä on tehty ja miten asiat ovat edenneet. Tällä hetkellä Pekka asuu omassa kodissaan ja on päihteetön. Pekka käy viikoittain vertaistukiryhmässä ja asunnottomien jalkapallossa. Vertaistoiminnan kautta hän on saanut laajan kaveriporukan ympärilleen, jonka kanssa viettää paljon aikaansa.

Santtu on vienyt kognitiivisen lyhytterapian päätökseen. Pekan kognitiivista suoriutumista ja nepsy-oireita on päästy kartoittamaan psykologin vastaanotolla ja lääkitystä on päästy vähentämään. Pekan taloudellinen tilanne on selkeytynyt ja sairasloman jälkeen Pekka on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi toivoen pääsevänsä alkuun kuntouttavaan työtoimintaan. Kodin hoito ja arjen askareet sujuvat myös nykyään. Lisäksi Pekka on aloittanut lapsensa tapaamiset ja toivoo niistä muodostuvan säännöllisiä.

Pekan tarina jatkuu

Kuva 38. Asiakkaan rinnalla kulkevat prosessit huomioidaan SOTE-työparityöskentelyssä.

Uudet suunnitelmat tehdään seuraavaksi puoleksi vuodeksi. Pekka ei täyty enää erityisen tuen kriteereitä sosiaalihuollossa, joten sosiaaliohjaaja Soili jatkaa Pekan vastuutyöntekijänä. Soilin tavoitteena on harventaa Pekan tapaamisia ja olla lähinnä työllisyyspalveluiden tukena, kun Pekan kanssa työskentely alkaa siellä. Myös Santun tapaamisia harvennetaan ja lopulta Pekalle jää vain omalääkärin kontakti avoterveydenhuoltoon.

Pekan unelmista tuli totta

Pekka pohtii mennyttä vuotta ja kiittää saamastaan avusta ja tuesta. Vuosi sitten hän toivoi kolmea asiaa: omaa kotia, lapsen tapaamisia ja töitä. Pekan mielestä ammattilaisten yhteistyöllä ja tuella hänen unelmistaan tuli totta. Soili ja Santtu kiittävät myös Pekkaa, joka on pitänyt heitä luottamuksen arvoisina, ja jonka rinnalla he ovat saaneet kulkea.

11.Loppusanat

SOTE-työparimallissa kaksi ammattilaista työskentelee yhteistyössä asiakkaan asiakasprosessin mukaisesti. Prosessissa asiakas ja hänen tuen sekä palveluiden tarve on keskiössä. SOTE-työpari valitsee palveluita ja interventioita sekä säätelee tukea ja yhteistyötään asiakkaan sen hetkisten tarpeiden mukaan. Asiakkaan tarpeet määrittelevät myös sen verkoston, jonka kanssa yhteistyötä tehdään.

Toimintamallin soveltaminen edellyttää monialaista näkökulmaa, vahvaa yhteistyötä, selkeää yhteistä kieltä sekä asiakaskohderyhmän syvällistä ymmärrystä. Asiakas asetetaan keskiöön, ja mallin tavoitteena on vastata kohderyhmien tarpeisiin eri ympäristöissä. Työskentely tapahtuu strukturoidusti ja suunnitelmallisesti, ja jatkuva kriittinen arviointi tukee työskentelyn kehittämistä.

SOTE-työparimallissa kyse on yhteistyöstä. Se ei ole minun työtäni tai sinun työtäsi, vaan **meidän työtä.**

Pekka ei ole minun asiakkaani tai sinun asiakkaasi, vaan **meidän yhteinen asiakkaamme.**

12.Lähteet

1. Angle S. 2020. Motivoiva haastattelu ja ratkaisukeskeinen työskentelytapa. Duodecim, Käypä hoito. [Motivoiva haastattelu ja ratkaisukeskeinen työskentelytapa](#)
2. Arnkil T. 2020. Kunnioittava ja toivoa herättävä kohtaaminen. THL. [Kunnioittava ja toivoa herättävä kohtaaminen](#)
3. Helttunen E. Kukkohovi S, Magga K, Pippola, Savelius-Koski & Wiens V. 2017. Monialaisen yhteistyön ABC. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. [Monialaisen yhteistyön ABC](#)
4. Hovi M. 2022. Systeemisen työotteen käsikirja. Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelma. [Systeemisen työotteen käsikirja](#)
5. Hujala A, Taskinen H, Oksman E, Kuronen R, Karttunen A & Lammintakanen J. 2019. Sote-ammattilaisten monialainen yhteistyö, Paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat etusijalle. Yhteiskuntapolitiikka 84(2019):5-6. [Sote-ammattilaisten monialainen yhteistyö](#)
6. Hujala A & Taskinen H. 2020. Uudistuva sosiaali- ja terveysala. [Uudistuva sosiaali- ja terveysala](#)
7. Isoherranen K. 2012. Uhka vai mahdollisuus- moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Akateeminen väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:8. Helsingin yliopisto. [Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä](#)
8. Järvinen M. 2025. Motivoiva haastattelu. Duodecim, Käypä hoito. [Motivoiva haastattelu](#)
9. Martin M, Nordling E, Soronen K & Savelius-Koski E. (toim.) 2021. Yhdessä toipumisen tukena mielenterveystyössä. THL. Työpaperi 21/2021. [Yhdessä toipumisen tukena mielenterveystyössä - Toipumisorientaation toimintamallit ja niiden implementaatio](#)
10. Niemelä S. 2018. Muutosvaihemallin mukainen hoitosuunnitelma. Duodecim, Käypä hoito. [Muutosvaihemallin mukainen hoitosuunnitelma](#)
11. Nordling E. 2018. Mitä toipumisorientaatio tarkoittaa mielenterveystyössä? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2018;134(15):1476-83. [Mitä toipumisorientaatio tarkoittaa mielenterveystyössä?](#)
12. Petrelius P, Yliruka L & Miettunen N. (toim.) 2021. Systeemisiä kokeiluja- kohti jatkuvaa yhdessä oppimista. THL. Työpaperi 7/2021. [Systeemisiä kokeiluja – kohti jatkuvaa yhdessä oppimista](#)
13. Proshaska JO & Diclemente's CC. 2014. Six stages of change. [Stages-of-Change](#)
14. Pyhäjoki J & Vesterinen E. 2020. Laadukkaan verkostotyön elementtejä etsimässä. THL Blogi. Viitattu 2.6.25 [Laadukkaan verkostotyön elementtejä metsästämissä](#)
15. Rapeli S, Sipilä N & Nordling E. 2024. Toipumisorientaation käyttöönoton kulmakivet. THL. Työpaperi 58/2024. [Toipumisorientaation käyttöönoton kulmakivet](#)
16. Stages Of Change by Dr George DeLeon, Amity Foundation USA. 2007. Youtube-video "[Stages Of Change by Dr George DeLeon](#)" Amity Foundation USA
17. Sosiaali- ja terveysalan verkostojohtamisen tutkimus- ja kehittämisryhmä. 2023. Verkostojohtamisen kirja. [Verkostojohtamisen käsikirja: kohti vaikuttavaa yhteistyötä sosiaali- ja terveysalalla](#)
18. STM. 2023. Psykososiaalisten menetelmien käsitteiden täsmentämistarpeet, niihin kuuluvien hoitomuotojen käyttö ja toteutus sekä toimenpiteet niiden saatavuuden turvaamiseksi. [Psykososiaalisten menetelmien käsitteiden täsmentämistarpeet, niihin kuuluvien hoitomuotojen käyttö ja toteutus sekä toimenpiteet niiden saatavuuden turvaamiseksi.](#)
19. STM. 2024. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2024. STM Julkaisuja 2024:13. [Sosiaalihuoltolain soveltamisopas](#)
20. STM. 2023. Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistus. [Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistus](#)
21. STM. 2022. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi. [Hallituksen esitys STM/2022/142](#)
22. STM. 2023. Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön muutokset. [Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön muutokset.](#)
23. THL. 2025. Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille. [Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille](#)
24. Timperi T. 2022. Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen, selvityshenkilön raportti. STM 2022:22. Valtioneuvoston Julkaisuaristo Valto. [Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen](#)
25. Turun Yliopiston Sote-akatemia, Itä-Suomen yliopisto & Jatkuvan oppimisen keskus. Systeeminen työote. [Systeeminen työote](#)
26. Väyrynen T. 2025. Motivoiva haastattelu ja Brief Action Planning muutostyöskentelyssä. Koulutusmateriaali 17.1.25.
27. Väyrynen T. 2024. Muutosvaiheen huomioiminen hoidon suunnittelussa. Koulutusmateriaali 7.3.24.

Liite 1. SOTE-työparin muutosvaihetietoinen työskentely

Muutosvaihe kirjataan asiakas- ja potilas-tietojärjestelmään kunkin muutoksen suhteen erikseen

Esipohdinta

- Kiinnostuksen herättely, houkuttelu, avun tarjoaminen, tutustuminen
- **Sitouttaminen palveluntarjoajaan ei vielä hoitoon / palveluun**
- Joustava ja matalakynnys
- Positiivinen palaute, kannustus, kiittäminen
- Haittojen vähentäminen ja välttäminen
- Huolenpito
- Tarpeita voivat olla: läheisten tukeminen, seuranta, arviointi, kriisiapu, sosiaali- ja terveysneuvonta, konkreettinen tuki kuten tuki etuuksien hakemiseen, taloudellinen tuki, ruoka, vaatetus, asunnon järjestäminen.
- Tarkastellaan toimintakyvyn ja elämänlaadun kehittymistä

"Minulla oli epäilyksiä ja virheellisiä uskomuksia paljon"

"Ensin luottamus syntyy yhteen työntekijään, sitten toiseen"

Pohdinta

- **Tavoitellaan hoitoon / palveluihin kiinnittymistä**
- Asiakkaan oman motivaation rakentaminen
- Asiakkaan pystyvyyden tunteen rakentaminen- usko tulevaisuuteen ja omiin voimavaroihin
- Hyötyjen ja haittojen tarkasteleminen
- Motivoiva haastattelu, psykoedukaatio, jalkautuminen
- **Hitaasti kiirehtien – maltilla odottaen.**

"Työntekijöiden asenteella on paljon väliä: Tässä vaiheessa tulisi kehua kuten pientä lasta onnistumisista, nähdä ne pienetkin yritykset eikä arvostella."

Valmistautuminen

- **Hoitoon / palveluihin on kiinnitytty**
- Jatketaan asiakkaan sisäisen muutosmotivaation rakentamista
- Motivaatio rakentuu käsittelemällä ambivalenssia muutoksen suhteen (ristiriita ongelmallisen käyttäytymisen ja tulevaisuuden toiveiden ja tavoitteiden sekä arvojen välille)
- Jatketaan asiakkaan pystyvyyden tunteen rakentamista
- Neutraalin tiedon ja neuvojen sekä vaihtoehtojen tarjoaminen.
- Sopivien keinojen löytäminen
- **Työskentely on aktiivista toimintaa mutta vielä ei tarjota varsinaisia muutosinterventioita**
- Pienten muutosten huomioiminen
- Motivoiva haastattelu

"Työntekijöiden asenteella on paljon väliä: Tässä vaiheessa tulisi kehua kuten pientä lasta onnistumisista, nähdä ne pienetkin yritykset eikä arvostella."

Toiminta

- **Aktiiviset hoito- ja palvelutoimenpiteet**
- Asiakas on itse omista lähtökohdistaan motivoitunut vähentämään/ lopettamaan päihteiden käyttöään
- Luopuminen aktiivisesta päihteiden käytöstä; kemiallinen, toiminnallinen tai sosiaalinen vieroittautuminen.
- Retkahduksen ehkäisy, retkahdusriskien tunnistaminen, ongelmanratkaisutaidot, tunnetyöskentely, toipumistyöskentely, oma hyvinvointi
- Sosiaalinen kuntoutus, joka tähtää sosiaalisen toimintakyvyn parantamiseen ja käyttäytymisen muutosta tukevien arvojen, taitojen ja arjen sisältöjen ja rytmin etsimiseen.
- Oppimista, harjoittelua
- Mahdollisten retkahduksien työstäminen

"Oma hoito- ja palveluverkosto laajeni. Sain tukea keskustelukäynneiltä ja arjen asioiden hoitamisessa, myös läheiset tuki. Voimaannuin ja vahvistuin."

Ylläpito

- Ylläpito = **"Päihteettömyys ja henkilökohtainen päätös saavuttaa tai ylläpitää päihteettömään elämäntapaan kuuluva käyttäytyminen, asenteet ja arvot."**
- päihteettömyyttä on kestänyt noin puoli vuotta
- Lisätään tietoisuutta päihdeongelman uusiutumisen ja vahvistetaan retkahduksen ehkäisyä
- Painopisteenä vahvistaa elämänhallintaa ja aktiivisuutta elämänalueilla: työ, opiskelu, sosiaaliset suhteet, harrastukset
- Vertaistukena toimiminen voi olla voimavara oman toipumisen kannalta
- Uuden elämän harjoittelu ja vakiinnuttaminen.

→ **Päihdepalveluiden suunnitelmallinen ja hallittu lopettaminen**

"Pystyin itse hoitamaan jo paljon asioita. Työntekijät antoivat suunnan ja hoidin sen jälkeen itse."

"Oli turvallista kun minulla oli lupa olla yhteydessä tuttuihin työntekijöihin."

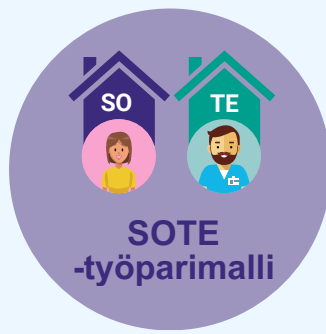
Retkahdus

- **Toipumisen eri vaiheissa voi tapahtua lipsahduksia tai retkahduksia**
- Retkahduksia on erilaisia ja ne mahdollistavat virheistä oppimisen ja suunnitelman sekä toiminnan korjaamisen
- Uudelleen käyttö toipumisen alkuvaiheessa- käyttö on yrityksen ja erehdyksen kautta opettelua irti aineista
- Uudelleen käyttö myöhemmissä toipumisvaiheissa: yrityksen ja erehdyksen kautta opettelua ylläpitää päihteettömyyttä
- Vaikka retkahtaminen ei ole kannatettavaa, se ei ole myöskään tuomittavaa

Oleellista on:

- Opetella tunnistamaan retkahdusriskit ajoissa
- Välttää arvostelua ja asiakkaan oman arvostuksen lisääminen
- Rohkaista välittömään asian käsittelyyn heti retkahduksen satuttua
- Arvioida retkahduksen luonne (lipsahdus, putki, retkahdus, taantumisen)
- Tunnistaa mitä tapahtuma opettaa toipumisesta (harha-askleet)
- Tukea asiakasta toipumisessa eteenpäin (seuraava askel)

"Itselleni luottamus syntyi siitä kun työskentelyssä ei ollut sanktioita joiden rikkominen olisi luonut uhkaa työskentelyn loppumisesta. Työskentely oli pysyvää ja loi turvaa. Turva kannatteli eteenpäin. Näin ei ollut pelkoa hylkäämisestä."

Tämä opas on osa "Operaatio erittäin salaisen" -kehittämistyötä, jossa Sote-työparimallia on yhdessä kehitetty. Tarinassa johto edustaa agentteja 007 ja 00- agenttia. 00-agentti edustaa sosiaalihuoltoa, joka on historiassa hieman ehkä jäänyt ajoittain terveydenhuollon varjoon, jossa näyttöön ja tutkittuun tietoon perustuvat sisällöt ovat vakiintuneet. Hyvinvointialueiden uudistuksessa sosiaalihuolto on kuitenkin terveydenhuollon rinnalla samanarvoisena toimijana, aivan kuten uuden ajan 00-naisagentti toimii 007 rinnalla.

Hankkeen koordinaattorit toimivat Q:na, tehtävänään ratkoa monialaisen työskentelyn käytännön pulmia, tehdä ohjeita ja tuoda apuvälineitä monialaiseen työskentelyyn. SOTE-työparimallissa muutosagentit muuttuvat salaisen palvelun agenteiksi, jotka ovat luomassa yhteistä monialaista sankaritarinaa. Tarinassa asiakasta edustaa kuningas tai kuningatar, sillä aivan kuten 007 palvelee äiti Englantia eli kuningatarta, SOTE-työparimallissa palvelemme asiakasta.

Hyödynnä
SOTE-
työparimallin
opasta

Hiljainen tieto
kaikille

Sankari voit olla
vain yhdessä, et
koskaan yksin

Sinäkin voit olla
osa yhteistä
sankaritarinaamme

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Suomen
kestävän kasvun
ohjelma

varha Varsinais-Suomen
hyvinvointialue
Egentliga Finlands
välfärdsområde